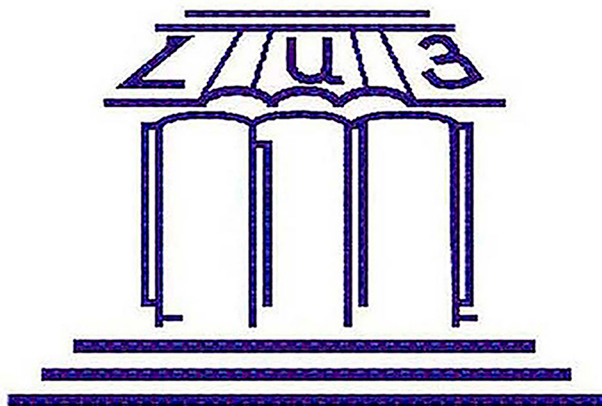

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

1903

Հ. Ս. Խ. Հ. ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԱՏ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

Դ Ե Պ Ի
ՊՐՈՅԵԿՏՆԵՐԻ "ՄԵԹՈԴԸ"

371.3

Հ-11

ՊԵՏԶՐԱՏ

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

44169-4

17 DEC 2007

ՈՒՍՈՒՄՆԱ-ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

371.3
3-11

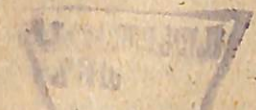
ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՍԵՐԻԱ

2802-10

Դ Ե Պ Ի
ՊՐՈՅԵԿՏՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԸ

18173

2001

ՀԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ժողովրդական տնտեսության Սոցիալիստական սեկտորաւի-
ցիան և նրա հետ կապված համապատասխան վարակի կազմեր
պատրաստելու խնդիրները հրամայողական պահանջներ են առա-
ջադրում Լուսավորության ֆրոնտին, մասնավորապես դպրոցական
աշխատանքներին՝ իրենց ծրագրերը և աշխատանքի մեթոդները
վերակառուցելու տեսակետից։ Ուրհուրային դպրոցը դեռ 1923
թվից Պետգիտխորհի ծրագրերով բոլորովին նոր բովանդակու-
թյուն մտցրեց դպրոցական ծրագրերում, հիմքում դնելով մարքս-
Լենինյան ուսմունքի հիմունքները։ 1923 թվից մինչև հիմա այդ
ծրագրերը չտեղում են ու աստիճանաբար բարեփոխվում։ Սա-
կայն նույնը չի կարելի ասել աշխատանքների մեթոդների մասին։
Մեթոդների խնդրում դեռ գոյություն ունեն հին, սխալաստիկա-
կան դպրոցների մեթոդները։ Այնպիսի մեթոդները դեռ լրիվ չափով
չեն ծախվել մեր դպրոցական կյանքում։ Այդ տեսակետից պրո-
յեկտները մեթոդը ներկա չբնութայնում ավելի քան մյուս մեթոդները
համապատասխանում և դպրոցական պահանջներին։

Այս ժողովածուի նյութերը, իրեն առաջին փորձ, ունեն մի
չարք թերություններ, փոր պետք և հաղթահարվեն քննադատորեն
պատգարծելու միջոցով։ Բայց և այնպես մենք կարծում ենք, փոր
այդ պրոյեկտները փորոշ ոգուտ կտան դպրոցներին և կհրահրեն
պրակտիկ աշխատողները մանկավարժական միտքը այս ուղղու-
թյամբ փորձեր կատարելու տեսակետից։

ԼԺԿ-Ի ՈՒՄՍ.

38207-62

ՊՐՈՅԵԿՏՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԸ

«Մասաները սովորում են
սեփական փորձի վրա»
ԼԵՆԻՆ.

Հին դպրոցը սերտորակա՞ն դպրոց էր և համարյա թե չինական
պարիսպներով կտրված էր կյանքից։ Վաղ մի խոսք չեք կարող լինել
աշակերտական խնդիրները ունենալու մասին։ Բոլորովին այլ
մոտեցում կար նաև աշակերտական արտադրական աշխատանքների
մասին։ Ֆիզիքական և մտավոր աշխատանքների միջև մեծ տնդունդ
կար։ Հասարակության միայն փորոշ մասն (չնչին) էր մտավոր
աշխատանքով զբաղվում, իսկ մյուս մասը (մեծամասնություն)՝
ֆիզիքական-արտադրական։ Պարզ է, փոր նման պարտականքում
չեք կարող խոսք լինել վաղ աշակերտության խնդիրները ունենալու-
թյան մասին, վաղ պրոյեկտներով և վաղ էլ վորեն ակտիվ մեթո-
դի մասին։

Հոկաեմբերյան հեղափոխությունը վճռական հարված հասց-
րեց կյանքից կտրված դպրոցին։ Բանվոր դասակարգը իշխանու-
թյան դեկր վերցնելով՝ բնական է, փոր դպրոցին նոր պահանջներ
առաջադրեց։ Դպրոցը դուրս յեկավ փակուղուց և սկսեց փորնել
նոր մեթոդներ, գաստիարակություն նոր ձևեր, փորպետքի կա-
րողանա լուծել իր առջև դրած կոմունիստական գաստիարակու-
թյան խնդիրները։

Նոր դպրոցի առաջին դրական դործը յեղավ այն, փոր աշա-
կերտությունն աշինքնավարություն և պրոյեկտ կալմակերպություն
ոժանդակություն սկսեց մասնակից գաստիարակական աշ-
խատանքներին, բանդվեցին չինական պարիսպները, և դպրոցն իս-
կրեց գաստիարակական մասնավորապես գյուղում, կուլտուրական-հասա-
րակական կենտրոն։ Նույն հասարակական աշխատանքներն առիթ
դարձան կապ ստեղծելու. ճիշտ է քիչ, բայց և այնպես փորոշ կապ
մտավոր և ֆիզիքական աշխատանքների միջև։

Դպրոցների համար հրատարակվեցին նոր ծրագրեր, փորնք
յեկակետ են սկսեցել մարքս-լենինյան ուսմունքը։

Սակայն նույնը չենք կարող ասել մեթոդների մասին. մեր

դպրոցներից շատերում դեռ գործադրվում են հին դպրոցի մեթոդները մնացորդները :

Ընդհանուր առմամբ՝ դոյություն ունեցող մեթոդները չեն կարող այժմ, անտեսության սոցիալիստական ռեկոնստրուկցիայի շրջանում, բավարար համարվել : Մեզ անհրաժեշտ են այնպիսի մեթոդներ, վորոնք իսկապես կարող կլինեն ապահովել ֆիզիքական-արտադրական և մտավոր աշխատանքները կապը, վորոնք սոցիալիստական շինարարության ասպարեկում վորակյալ կազմեր կը պատրաստեն :

Պարզ է, վոր նման նոր խնդիրները լուծելու համար, նոր էլ մեթոդներ են հարկավոր : Հին մեթոդները նման խնդիրներ չեն լուծում : Խորհրդային դպրոցին այնպիսի մեթոդներ են հարկավոր, վորոնք բացի այն, վոր գիտելիքների վորոշ պաշար պետք է տան, այլև միևնույն ժամանակ հնարավորություն պետք է ստեղծեն յերեխաներին մասնակցելու հասարակական-քաղաքական, արտադրական-տնտեսական և կուլտուր-կենցաղային աշխատանքներին : Ըստ վորում մեթոդական աշխատանքներն այնպես պետք է կառուցվեն, վոր այդ յերկու տեսակի աշխատանքների՝ մտավորի և ֆիզիքականի միջև ներդաշնակ կապ լինի, մեկը մյուսին լրացնի, մեկը մյուսին լուսաբանի և հիմնավորի :

Ճիշտ է ասում կրուպսկայան, թե ստանց վիտությունների և գիտական մեթոդների անկարելի չէ լուծել սոցիալիստական շինարարության խնդիրները : Հենց այդ պարզ նպատակով դպրոցն իր սաներին դնում է մի շարք գիտելիքներով, վորպեսզի գործնական աշխատանքներում, արտադրության մեջ, այդ գիտելիքները լայս ավտեն ֆիզիքական աշխատանքների պրոցեսների ընթացքում : Ահա աշխատանքների նման ձևերը մենք պրոյեկտ ենք համարում :

ՊՐՈՅԵԿՏՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԸ

Վորն է պրոյեկտները մեթոդը. պրոյեկտները մեթոդը, մեր կարծիքով, մանկավարժական պրոցեսների այնպիսի մի կազմակերպություն է, վորը 1) աշխատանքները բոլոր պրոցեսներում հիմնվում է յերեխաների կամ դեռահասների ինքնուրույն գործունեության վրա. իսկ այդ գործունեության նպատակն է պայքարել կոմունիստական հասարակարգ ստեղծելու համար՝ մեր արնտեսությունը վերակառուցելու սոցիալիստական ուղիներով : 2) Պրոյեկտների մեթոդը հիմնվում է նյութերի կոմպլեքսային ուսումնասիրության վրա. մեր կարծիքով առարկայական «պրոյեկտները» չեն կարող լինի չարիով բավարարել պրոյեկտների մեթոդի

չափանշները. լավագույն դեպքում դրանք նպատակալիս առաջադրություններ են—լեզվից, մաթեմատիկայից, քիմիայից և այլն և այլն : 3) Պրոյեկտը պարունակում է իր մեջ գործնական աշխատանք, արտադրական խնդիրներ. կարող են լինել նաև հասարակական-ոգտակար աշխատանքներ : 4) Պրոյեկտի աշխատանքները գորդացնում են աշակերտության կոլեկտիվիստական ունակությունները, մատերիալիստական աշխարհայացքը :

Մի քանի խոսք կոմպլեքսացման մասին. կոմպլեքսացելու դեպքում կարող է պատահել, վոր թեմաներից վոմանց մեջ այս կամ այն առարկան գերակշռող դեր ստանա : Որինակ «ոժանդակներ բերքի հովաքին», կամ «մասնակցենք դարնանացանի կամպանիային» թեմաներում. Հնայած այդ թեմաների հասարակական խոշոր նշանակության, այնուամենայնիվ բնագիտական մասն ալեյի ու ժեղ կլինի. հակառակը՝ «ոժանդակներ մեր գործարանին» լրիվ հափալ իրադրոծելու իր արտֆինսյանը՝ թեմայում կգերակշռեն ֆիզիկո-տեխնիքական գիտելիքներն ու հասարակագիտությունը :

Անցնենք պրոյեկտների կազմակերպչական աշխատանքներին : Նախ պետք է սահմանել պարզ կերպով, թե այս կամ այն պրոյեկտն անցկացնելու ո՞վ է պատասխանատուն :

Պատասխանատուն կարող է լինել՝ իւումբը, դպրոցը, բրիգադը և այլն :

Յեթե դպրոցն իրոք անցել է պրոյեկտների մեթոդին, յերբ բրիգադներով կամ ողակներով են կատարում զանազան աշխատանքներ, պարզ է, վոր դժվար է խիստ կերպով դեկտավրվել զանգով՝ դպրոցի այդ հնազույն ժառանգությունով :

Այստեղ «դաս»-ի տեղության խնդիրը պետք է կապվի հանդրատի անհրաժեշտության հետ :

Մեթոդական այդ նոր ձևի մասին բացատրական աշխատանք պետք է տանել նաև ծնողների շրջանում :

ՊՐՈՅԵԿՏԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ՅԵՎ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աշակերտության համար միանգամայն պարզ պետք է լինի պրոյեկտի նպատակը և նրանց սրտին մոտ. միևնույն ժամանակ պրոյեկտը հասարակական արժեք պոք է ունենա, նա պետք է բղի մեր պետական-կուսակցական և հասարակական յամանակակից պրոբլեմներին : Ամերիկական տիպի պրոյեկտները, ինչպես որինակ՝ «ոսումնասիրենք բայերի ձևերը», այս կամ այն կանոնը, պարզ է, վոր անընդունելի յեն խորհրդային դպրոցում :

Մեր պրոյեկտների ամբողջ դրական կողմը հենց այն է, վոր

ընդգրկում է հասարակական արժեք անեցող հարցեր, որինակ՝ դարձանագրանի կամ պատիվային մասնակցելը, պայքար արաֆինողանի կատարման համար, աջակցություն ՄՈՊՐ-ի աշխատանքներին, մասնակցելը բերքի հավաքմանը և այլն և այլն:

Այդ խնդիրները շուրջը կատարում ենք մեր ամբողջ կրթական և ունակությունները տալով դործը, աշխատանքը գործնական աշխատանքների հետ կապում ենք նաև տեսականը:

Ամեն տեսակի արտադրական աշխատանք, թեկուզ նաև կապված լինի երկրաբանային հետ, չենք կարող պրոյեկտ համարել: Որինակ, ասենք, թե աշակերտները երկրաբանային դնացել են «Արարատ» դործարանը: աշխատակալները պետքում են դարձնում և արտահանում են իրենց ապագործունեությունը, նկարագրում են բանավորները կյանքը, նկարում են և այլն: Դա մենք պրոյեկտ չենք համարում, փորձակա աշխատանքը հետադարձական բնույթ չի կրել, չեն ունեցել ընդհանուր ժողով—վարչության հետ, չեն մասնակցել արտադրական հանձնաժողովների աշխատանքներին, նրանց ուսումնասիրությունը դործնական փուլ մի արդյունք չի տվել արտադրությունը բարձրացնելու տեսակետից: Պրոյեկտների մեթոդը պահանջում է, փոր աշխատանքը լինի փորձ տեսողությունը, փուլ թե թույլի:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Պրոյեկտի ընտրություն խնդրում նշանակություն ունի յերես-խաների սկզբնական մասնցումը: անհրաժեշտ է, փոր նրանց մեջ զբաղման արտադրություն ստեղծվի զեպի այս կամ այն պրոյեկտը, կամ կարելի չե գործն աշխատանքը դնել, փոր իրենք, աշակերտները ձեր (ուսուցչի) ցանկացած պրոյեկտը դնեն:

Դեպի այս կամ այն պրոյեկտը փորձ արտադրություն ստեղծելու համար մի շարք միջոցներ կան. ա) սովորական պրոյեկտի մասնակ նրանց ուղարկությունը սրում էք ձեր ազած ուղղությունը: բ) լրագրի ընթերցանությունը ժամանակի դնում էք ձեր ցանկացած հարցի քննությունը, կապելով լրագրի հարցանքներին կամ տեղեկություններին: Բազմաթիվ միջոցներ կան: Այդ բոլորից հետո մասնակների կամ զեռահասաների կոլեկտիվը առաջադրում է այս կամ այն պրոյեկտի լուծումը: Առաջադրում պրոյեկտները քննում են կոմիտեները (կամ խմբի) աշակերտությունը ընդհանուր ժողովում, այդ կոմիտեները (կամ խմբի) դասատուների, ծնողների ներկայացուցիչների, պրոյեկտի կոլեկտիվի, յեթե պրոյեկտ կապված է հիմնարկության, նաև այդ հիմնարկության ներկայացուցչի մասնակցությունը:

Առհասարակ պրոյեկտները յերեսների մեջ պետք է հետաքրքրություն առաջ բերեն: Պրոյեկտը կիրառելի է հետևյալ որինակին և ապիս: Յերկու յերեսների միաստակ աշխատանք են տալիս կատարելու, փորեն խաղալիք չինելու: դրանցից մեկը սիրում է այդ դործը: նրան այդ աշխատանքը հետաքրքրում է, և նա մեծ հաճությամբ և աշխատում: Մյուս յերեսին այդ աշխատանքը չի սիրում, կատարում է իրեն ստակ մի պարտականություն, փորում հետև աշխատանքը պարտադիր է: Յերկուսն էլ ամբարում են իրենց աշխատանքները: Կարող է պատահել, փոր նրանց պատասխան իրերը յինեն միաստակ, միեմուն փորակի, ուսկայն աշխատանքի գաստիարակչական նշանակությունը միեմուն չի կարող լինել, բոլորովին տարբեր հետևանքներ կարող է ունենալ: Առաջին յերեսին, փոր հետաքրքրությամբ էր աշխատում, կընդգրկի այդ փորձի վրա նորանոր աշխատանքներ կապակերպել, իսկ յերկրորդ յերեսին, փոր ստիպված էր աշխատում, պարզ է, կընդգրկի մոտանալ այդ անախորժ աշխատանքը:

Յուրաքանչյուր պրոյեկտի աշխատանքների ընթացքում դասատուներից մեկը (յեթե բարձր խմբերում է) համարվում է զեկապար, նալած պրոյեկտի բովանդակությունը: (Հասարակապետական, Ֆիզիկա-տեխնիկական, գյուղատնտեսական, կուլտուր-ինեցադային, բնագիտական և այլն): Այդ զեկապարը պատասխանատու չե աշխատանքների կանոնավոր ընթացքի համար:

Յերբ պրոյեկտ-գործի ընտրությունը արդեն կայացել է, անցնում են աշխատանքի բաշխման: յեթե պրոյեկտը զպրոցական է, այդ զեպարում աշխատանքները բաշխվում են առանձին խմբերին: Ինչ խոսք, փոր այդ խնդրում խաղալի կերպով պետք է զեկապար-վել յերեսների հոգե-մանկարանական տվյալներով: յուրաքանչյուր աշխատանք, լինի մտալոր, թե Ֆիզիկական, պետք է համապատասխանի տվյալ հասակի մանկարանական առանձնահատկություններին: Պրանավորման աշխատանքներին մասնակցում են բոլոր դասատուները: Գործարանային յոթամյակում է կոլլեկտիվը գպրոցներում ուսուցիչների մասնակցությունն այն նշանակություններ չունի, փոր աշխատանքների ծրագրման սկզբնական կապում յուրաքանչյուր դասատու աշակերտություն մասնակցությունը ծրագրում է յուր զիսցիպլինի «մասնակցություն» ու անդակություն չափը: Դրանք արձանագրվում են զիսցիպլինների, կամ «ինչ պետք է յոթաներ»-ի սլոնակում:

Պրանավորման աշխատանքներում աշակերտները քննում են, փորոշում, թե այդ դործը զլուխ բերելու համար յնչպիսի գործնա-

կան աշխատանքներ պետք է տանեն. այդ աշխատանքները հաջող տանելու համար ո՞ւմ և վորտեղ պետք է դիմել և ինչպիսի՞ գործեր, ինչ գործիքներ են հարկավոր: Աշխատանքներից վո՞րը պետք է դործարանում տանել, վո՞րը՝ արհեստանոցում, լաբորատորիայում, գրադարանում. ի՞նչ էքսկուրսիա պետք է կատարել, վո՞րտեղ:

Ուրեմն յեթե պրոյեկտ-գործը ընդհանուր դպրոցական է, ուս-բաժանվում է ըստ խմբերի, այնուհետև յուրաքանչյուր խումբ դպրոցական կոլեկտիվից ստանալով իր առաջադրություն-գործը, պրոյեկտի այս կամ այն մասը կատարելու նկատմամբ, այդ խումբն անցնում է կոնկրետացնելու իր առաջադրությունը, բաժանելով աշխատանքների կատարումն առանձին ողակների միջև, ի հարկե, նույն աշխատանքի բնույթին: Չպետք է կարծել, վոր ամեն աշխատանք անպայմանորեն պետք է բաժանվի ողակներին: Պարզ բան է, վոր աշխատանքների վորոշ մասը կկատարեն ողակները, վորոշ մասը՝ ամբողջ խումբը. կարող են լինել նույնիսկ սանխտարական հանձնարարություններ: Կարևորն այն է, վոր մանկական կոլեկտիվը յելակետ է ընդունում իրական գործի-պրոյեկտի պահանջը. դպրոցն այդպիսով դառնում է սոց. շինարարական, կուլտուր-շինարարական մի հիմնաքի, վորը բազմազան կապերով կապվում է մյուս ձեռնարկությունների հետ:

Թվում է, թե դպրոցական պրոյեկտներում կարող է պատահել, վոր աշակերտները վորոշ հանձնարարություններ կտան վոչ միայն աշակերտներին, այլև ծնողներին, կազմակերպություններին, բանվորներին:

Դա յե իսկական պրոյեկտի ուղին:

Իմ կաթմիսով՝ խմբակային պրոյեկտի պլանավորման մեղքը հետևյալն է.

Պրոյեկտ-գործի անունը.

Ի՞նչ պետք է տանենք	Ու՞մ և հանձնարարվում	Ժամկետներ	Ի՞նչ պետք է իմանանք
--------------------	----------------------	-----------	---------------------

Պարզ է, վոր աշխատանքն իր ամբողջ ծանրությամբ ընկնում է ողակների վրա: Խումբն իր պրոյեկտային աշխատանքները պլանավորելիս կոնկրետ կերպով առաջադրություններ է տալիս՝ առանձին ողակներին:

Ողակն իր հերթին նույնպես զրի յե առնում այդ առաջադրությունները և ժամկետները: Ցանկալի յե, վոր ողակները հետևյալ գրքույկներն ունենան, վորոնցով հեշտանում են նաև հաջվառման աշխատանքները:

ՊՐՈՅԵԿՏԻ ԳՐԲՈՒՅԿ

յեր. 1. Պրոյեկտի գրույկ	յեր. 2 պրոյեկտը բաժանվում է հետևյալ գործերի ու խնդիրների.
դպրոց	1.
խումբ	2.
ողակ №	3.
1.	4.
աշակերտները 2.	5.
3.	6.
4.	7.
5.	
պրոյեկտի անունը	
Յեր. 3	Յեր. 4
1. Ի՞նչ գործնական աշխատանք են տանելու	Ի՞նչ պետք է անել յեղ իմանալ.
2. Ինչպե՞ս են բաժանելու այդ աշխատանքները	1. Գնալ
1. Հովհաննիսյանին (աշխատանքի ժամերը)	2. Պատրաստել
2. Վարդանյանին	3. Շինել
3. և այլն	4. Կարդալ
	5. Գրել
	6. Նկարել
	7. Հաշվել
	8. Մշակել
	9.
	10.
	11.
	12.
յեր. 5.	2-րդ լիեռի շարունակություն.
Որացուցային տեղեկություն 1931 թ. ապրիլ . . . 1931 մենք կատարեցինք հետևյալը	1. Պետք է կարդալ
Վճրտեղ աշխատեցինք և հում հետ	2. Պետք է հարց ու փորձ անել
Ի՞նչ ուժանդակություն ստացանք և ումնից:	3. Պատրաստել
	4. Գնալ
	և այլն

1. Յերբ վերջացրինք աշխատանքները
2. Իմ կարծիքը մեր ողակի աշխատանքների վերաբերյալ
3. Վորքան ժամանակում ազատեցինք
4. Մյուս ողակիների կամ աշակերտների կարծիքը՝ մեր ողակի աշխատանքների մասին
5. Ամբողջ խմբի կարծիքը մեր ողակի աշխատանքների մասին

1. Մեր և մյուս ողակիների աշխատանքների համեմատությունը
2. Ինչպիսիք գնահատական տվին մեր ողակի աշխատանքներին հաշվետու կոնֆերանսում
3. Ինչ սովորեցին այդ պրոյեկտի ընթացքում

Պրոյեկտի այդ զրբույթը ամփոփ կերպով ընդգրկում է ողակի աշխատանքները: Տեղեկություններն ու գրությունները կազմում է ողակախորհրդանկարը: Գանկալի յե պրոյեկտներին փոփոխման ժամանակ փոխվեն նաև ողակախորհրդանկարը, փորձագիտի բոլորն էլ վարժվեն կազմակերպչական աշխատանքներին:

Այնուհետև ողակի յուրաքանչյուր անդամ ունենում է իր պրոյեկտային զրբույթը, նույն ձևով կազմած, ինչպես ողակալիքը, փորձագիտի աշակերտը նշանակում է այն բոլոր առաջադրություններն ու հանձնարարությունները, փորձում են նրան: Շատերը կարող են կարծել, թե պլանավորման աշխատանքներին շատ ժամանակ ենք նվիրում, սակայն պետք է տեսլ, փորձում ենք մոտավորապես, պրոյեկտային աշխատանքներում, այն նշանակություն ունի, փորձում ենք աշխատանքներում աշակերտությունը մի շարք նոր գիտելիքներ և ձևեր բերում, փորձահատվ աշխատանքի վերաբերյալ և պլանավորման աշխատանքներն բոլոր լինելու տալիս են մի շարք գիտելիքներ:

ՊՐՈՅԵԿՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ

Պլանավորման աշխատանքներին հետո խմբերը, ողակիները և առանձին աշակերտներն անցնում են յուրաքանչյուրն իր աշխատանքներին: Ահա այդ մոմենտին յայն կերպով կիրառվում են սոցիալական և հարվածախույժ յայն սկզբունքները:

Աշխատանքները տանում են իրենք՝ աշակերտները, համաձայն պլանավորման մի անգ զործնական աշխատանք, մյուս անգը՝ երբևիցե, զեկույցում, յարտարար աշխատանք, զրափոր, հաշվառումներ, կոնսուլտացիա և այլպես—աշխատանքի և մեթոդների

գնահատան ձևեր, և ամբողջ աշխատանքները տանում են իրենք, աշակերտներն, ինչպես փորձիկ գիտնականներ, զյուսարարներ: Կարևոր գեղարվեստ գիտնական են ուսուցչի օգնությունը:

Ղեկավար գաղափարները հետևում են, փորձում ենք աշխատանքները տանեն նախորդ նախադրած ծրագրով, փորձագիտի աշխատանքները կիրառելով իրենց, յրափ մշակեն գնահատան նյութերը, թե զործնականորեն և թե տեսականորեն՝ յարտարարականում, արհեստանոցներում, հարմար փորձ և այլն:

Համակարգում և կոյնքերում արդյունավետ աշխատանքները պետք է այնքան յով կազմակերպվեն, փորձագիտի զգուշան Ս. աստիճանի զարգացման համար:

Յեթև աշխատանքի ընթացքում գաղափարներ փորձել սխալ և նրկատում, նա անհետևելի կերպով աշակերտների ու զարգացումները զարմում և այդ սխալի վրա, փորձագիտի իրենք, աշակերտները տանեն սխալը և ուղղեն. յերբ զպետք է կոպիտ կերպով զույց տալ յեղած սխալներն ու յերեխաների մեջ յիտաղը մեղքները:

Ղեկավարն աշխատանքների ընթացքում աշակերտների ու զարգացումները զրափում և զեկալի նոր մեթոդները, թե ինչպես այն կամ աշխատանքը կարելի յե տանել ամփոփ ուսուցչական կերպով:

Աշխատանքների ժամանակ ողակիները կապ են պաշտպանում հասարակական մի շարք կազմակերպությունների հետ՝ նախած պրոյեկտի ընթացքին. պրոյեկտի զործնական աշխատանքներին ընթացքում զպետք է աշխատել արվեստի նաև զիտելիքները: Գիտելիքներ ձևեր են բերում աշխատանքների վերաբերյալ հարվածներ կարգալիս, յրազրի ընթերցանությունից, տեղեկություններ հավաքելիս, գնահատան հաշիվներ տեսնելիս, զարտեղի վրա աշխատելիս, կոնսուլտացիայի մեջ յայն և այլն:

Այդ աշխատանքներին հետ են կապված լինում ունակություններին վարժությունները: Գաղափարում յեղած ժամանակ, աշակերտները զրաի աշխատանքների ամփոփումներ են տանում և վարժություններ ձևեր բերում՝ զիտգրամներ զեկույց, զծաղրելու, հաշիվ անելու, սահուն ընթերցանություն, զրելու և այլն և այլն:

Դա նույնքան կարևոր է, փորձում և զործնական աշխատանքները, փորձահետ զործնական աշխատանքները հաջող կատարելու համար, սոցիալիզմը կատարելու համար անհրաժեշտ և յուր միայն ցանկանալ, այլև զիտելու:

Պրոյեկտի աշխատանքների ժամանակ յուրմը կամ ողակի, փորձ հարցերում, զրափոր կապ և հաստատում մի շարք համարկությունների հետ. յերբ կարիք յկա ամեն անգամ գնալ այն

կամ այն հիմնարկը: Պետք է աշակերտները սովորեն նաև գրավոր կողմնակցություններ վերջնական դա յեւ աշխատանքների ռազմական ձեռնարկները:

Աշխատանքի պրոցեսում կարող են առաջ գալ նորանոր հարցեր: պետք է դրույնութեամբ մտնենալ այդ հարցերին—կարեւորների վրա հանդ առնել (վարձեր առնել ծախս վերաբերում են պրոցեսին): Յեթե բոլոր նոր հարցերի վրա կանգ առնենք—ինչպէս բուկարում շատերը կոմպլեքսի վերաբերյալ անում էին՝ դատաւարանից սկսում է հասնում էլին համաշխարհային հարցերին, շատ հետաքննարկում է մեր պրոցեսի—գործը միջառնա մի պատմութեան, մի նախադաս կոմպլեքս: Պրոցեսի—գործի առաւելութեան եւ հենց այն է, վոր ամբողջ աշխատանքները կոնկրետ մի իրական գործի շուրջն են պատմում, վորաւի պարզորոշ կերպով նշմարվում են «գործի» թե սկիզբը և թե վերջը:

Մասամբ և դրանով և մեր պրոցեսի տարրերում ամերիկական պրոցեսից, վորտեղ լինում են վերացական պրոցեսներ: Որինակի համար «մեր ճանապարհորդութեանը դեպի Հնդկաստան»: Մեկն սկսում է նկարագրել իր ֆիլիպի պայմանութեանները՝ Հոմերից, Սոլոնից, Հունաստանի պատմական վայրերից, հնդկական անտառներից և այլն, և այլն:

Ընդհանուր և, պրոցեսի աշխատանքը պահանջում է, վոր յեւրեւանների մեջ պարզացնենք հնարագիտութեան, բայց դա պետք է լինի կոնկրետ նյութերի, կոնկրետ աշխատանքների շուրջը, և վոր թե արհեստական միջավայրում: Մի թե չենք կարող նույն աշխարհադրական տվյալները, գիտելքները, կապել մեր հնդկական ուսումնասիրութեան հետ. որինակ վերցնենք—«ինքնաստրացում թեման»—ու կապենք հսկա ելկտրոնայինների ցանցերը—Յերեան, Քանաքեպից—Չորպէս, Բրնդէս, Գյանջա, Դեպրոստոյ, կամ բամբակի հետ—Աղբիւր, Միջին Ասիա և այլն, և այլն:

Յեւ գտնում եմ, վոր չպետք է սահմանափակվել միայն պրոցեսի տարրերում յեւրեւ գործնական աշխատանքներով. այդ գործնական աշխատանքների հետ մենք կապում ենք նաև մի շարք տեսական նյութեր—լայնացնելով յերեւանի մտայնոր հորիզոնը՝ դեպի խորհրդային միութեան յերկրները, նրանց կենցաղը, սոց շինարարութեանը, կուլտուրան:

Պրոցեսի ընթացքում դեղարկատական բաժնի մասին, մասնավորապէս յերեւանների համար առողջ հայացք ստեղծելը դարձաւ կարեւոր բան է. մեր յերեւանները պետք է կարողանան լավ աշխատել, լավ սովորել և միաժամանակ կենսաբար լինել:

Յերեւան, յերաժշտութեանը, տոնակատարութեանը, ինստիտուտի կարող են պրոցեսի տարածման մասը լինել:

Եմոցիոնալ կողմն ունի այն նշանակութեանը, վոր խորն և տպավորվում է միաժամանակ զուգորդութեան կարգով հիշողութեան նյութ դարձնում նաև պրոցեսի միութեամբ:

Վերջին ետապը պրոցեսի մեթոդում, դա հաշվառումն է: Հաշվառումը պետք է կրի հասարակական բնույթ: Սկզբում դեկտրոն է լինում խմբային կոնֆերանսում, այնուհետև ամբողջ դրոյն կոնֆերանս և կազմակերպում և դնում մի քանի դեկտրոններ: Կոնֆերանսին մասնակցում են հիմնարկների ներկայացուցիչները, դատաւարները, պրոցեսի կազմակերպութեան ներկայացուցիչները:

Հաշվառման ընթացքում պարզվում են, թե ինչ գործնական աշխատանքներ են տարել և ինչ գիտելքներ են ձեռք բերել: Սրա հետքով նյութերը դասավորում են և պահում տարեկան ցուցանանքների համար:

Իսկ թղթակցները գրում են մանկական թերթի մասում «Մանկալ»-ում:

«ՈՒՍՈՒՄԱԿԵՆՔ ԿՈՆՏԵՆՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՐՆԱՆՍՈՒՄՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ»

(3-րդ և 4-րդ խմբի պրոցեսի, աշխատանքը տարվում է մարտ և ապրիլ ամիսներին):

1. Պրոցեսի նպատակայրումը.—

ա) Հասարակական մասը.— մասնակցել կոլեկտիվ դարձնացանի աշխատանքներին: Ողնել, վոր դարձնացանի պլանը լրիվ կարտարվի (համաձայն դուրաւանտեութեան 5-ամյա պլանի):

բ) Մանկավարժական մասը.— 1) Գիտակցել դարձնացանի կամպանիայի քաղաքական և տնտեսական նշանակութեանը՝ սոցալիստական շինարարութեան առարկայում, և դուրաւանտեութեան վերաբերումն ու կոլեկտիվացման 5-ամյա պլանն իրագործելու տեսակետից:

2. Ծանոթացնել այն բոլոր տվյալներին ու պահանջներին, վորոնցով պայմանավորվում է բերքի բարձրացումը (տեղացուի տեսակաւորում, մեքենայացում, հողի պարարտացում, աշխատանքի կազմակերպում, ցանքաւորութեան և այլն):

3. Ունակաւորութեանը մեծ բերքի և ամրացնելու գործը.— Ծանոթացնել սերմացուն ցանելու նախապայմանական աշխատանքներին (տեղացուի տեսակաւորումը, ախտահանումը, սեր-

մացուի ծրուակութեան աստիճանի վերջումը) : Ծանոթանալ պարզ մեքենաներին՝ աշխատանքներին, սովորել՝ վարվել պարզ մեքենաներին, գործիքներին և գույքին հետ, կարողանալ խնամել դրանց : Խնամել լծկան կենդանիներին :

4. Հասարակական-կազմակերպչական բնույթ ունեցող ունակութիւններ .—

Մասնակցել բանվորական ուժի հաշվառման և բաշխման աշխատանքներին, նստասել հասարակական ստուգման գործին ողնել թեթեւ հեծելազորին, բրիգադներին, կարողանալ բրիգադներում աշխատել՝ մեծահասակների հետ :

2. Գաւառուի նախապատրաստական աշխատանք .—

1) Համաձայնութեան գալ կոլխոզի վարչութեան հետ՝ դպրոցական խնդիրները, դպրոցական գործը կոլխոզի աշխատանքների բնոհանուր ծրագրի մեջ մտցնելու մասին .—

ա) Ծանոթանալ արտադրական խորհրդակցութեանների աշխատանքներին ծրագրին, մասնակցել այդ խորհրդակցութեանների և կոլանտեսութեան կամպանիաների ծրագրի մշակելու աշխատանքներին :

բ) Դպրոցի առաջ գլխավոր գյուղատնտեսական աշխատանքները կատարելու համար համաձայնութեան գալ կոլտնտեսութեան վարչութեան և գյուղատնտեսների հետ :

գ) Կամտամոյի ներկայացուցիչների, գյուղական ակտիվի և տնտեսական գոնապան ճյուղերում աշխատողների ներկայացուցիչների հետ խորհրդակցութեաններ կազմակերպել-աշակերտների և աշակերտուհիների աշխատանքի բնույթի, մանկավարժական և մանկաբանական խնդիրների մասին :

2. Վերակի բարձրացման համար .—

ա) Կոլտնտեսութեան վարչութեան նյութերի և հրահանգների ուսումնասիրութեան .

բ) Գյուղատնտեսական գրքերի և բրուշյուրների ընթերցանութեանը .

գ) Մեթոդական գրքերի ընթերցանութեանը .

դ) Ծանոթանալ մյուս գյուղերի ուսուցչութեան նախաձեռնումներին :

3) Զանազան նյութերի, ձեռնարկների և գործիքների նախապատրաստական աշխատանքները :

ա) Գյուղի շրջակայքի կոնտրոլ քարտեզ պատրաստելը .

բ) Գյուղատնտեսական մատչելի գրքույկների բնարութեանը .

գ) Զանազան գրքերից, լրագրերից ու մյուս աղբյուրներից

ընթերցանութեան համար հոգովաձեւերի և պատմվածքների ընտրութեանը :

դ) Լաւորատորական պարզ փորձեր կատարելու համար համապատասխան նյութեր և գործիքներ պատրաստելու գործը :

3. Պոլիտեխի աշխատանքների ծաւալումը .—

1) Մանկան ակտիվութեանն առաջ բերելու համար նախարար համապատասխան տրամադրութեան ստեղծել :

Ա. Սոցիալական պատվեր .—

1) Գարնանացանի կամպանիայի մասին լրագրերի և գրքույկների բարձրաձայն ընթերցանութեան կազմակերպում : Խորհրդային իշխանութեան և կուսակցութեան փորձումներն այդ մասին : Կազմակերպել բանավոր դրուց-կարգացման մասին : Զբոսայգիներում հատուկ ուշադրութեան դարձնել կազմակերպիչի կամ պանիայի տնտեսական և քաղաքական նշանակութեան ունեցող խնդիրների վրա և մանրամասն ընդգծել դպրոցի մասնակցութեան հնարավորութեաններն ու աշխատանքի ձեւերը :

2) Կազմակերպել յերեխաների կանոնավոր հաճախումներն արտադրական ժողովներին՝ գարնանացանի կամպանիայի հարցերը քննելու : Մանկական ժողովներում լսել գեկուցում այդ խորհրդակցութեաններին նշանակութեան և արդյունքների մասին :

3) Գրադիր աշխատանք տալ հեռավայր թեմայով «Ի՞նչ են խոսում կոլխոզիկները գարնանացանի մասին» :

4. Ծանոթանալ դպրոցի անցյալ տարվա աշխատանքներին ու նյութերին՝ գարնանացանի աթիւղ (պատի թերթ, դրութեաններ, դրափորներ, հաշվետւութեաններ և այլն) :

5. Ծանոթանալ հարեան գյուղերի դպրոցներին աշխատանքներին : Զեկուցել այդ մասին խմբական ժողովում, նկարագրել նրանց աշխատանքները, արդյունքներին մասին ամփոփ կերպով դրել պատի թերթում համակարգութեան սկսել սայնի կամ մյուս սայնների դպրոցների աշակերտութեան հետ :

6) Լսել կոլխոզի կամ գյուղխորհրդի ներկայացուցչի գեկուցումը՝ գարնանացանի կամպանիայի կազմակերպչական մոմէնտների նախապատրաստական աշխատանքների մասին : Պարզաբանել հասարակական կազմակերպութեանների դերը և նրանց մասնակցութեան ձեւերը : Ի՞նչ հիմնական խնդիրներ և առաջադրութեան են տրվում դպրոցին :

Աշխատանքի լրացուցիչ-եմփազիւս մասը .—

1) Գեղարվեստական գոնապան պատմվածքների, հոգովաձեւ-

ների և վոտանավորների ընթերցանությունը—գարնանացանի մասին:

2) Նկարել և դանադան ամսագրերից, թերթերից կտրել պատկերներ գարնանացանի մասին:

3) Համառոտ կերպով գրել առնել գարնանացանի մասին ռուսերի հաղորդագրությունները:

Ծանոթութիւն.—Այդ բոլոր աշխատանքները նպատակ ունեն նախապատրաստելու աշակերտներին և տարվում են մինչև գարնանացանի աշխատանքները: Այդ նախապատրաստական աշխատանքները պետք է վորոշ տրամադրութիւն ստեղծեն աշակերտութեան մեջ՝ գարնանացանին ակտիվ մասնակցելու համար, ուսով բերեն նրանց մեջ նպատակաձգում:

Նախապատրաստական աշխատանքները վերջանում են կոլտոգի ներկայացուցչի ղեկուցումից հետո:

Այդ ղեկուցումից հետո զարգացում մշակվում է աշակերտութեան մասնակցութեան կոնկրետ պլանը:

Պլանը կազմելու աշխատանքները.

Մեթոդական ցուցումներ.—Շատ կարևոր է, վոր պլանը կազմվի աշակերտութեան մասնակցութեամբ. աշակերտները հաճախ հայտարարում են ձևերից, պլանի այս կամ այն աշխատանքը կամ աշխատանքները կատարելու կոնկրետ ձևեր նշելու գործում:

Դրա համար անհրաժեշտ է կոլտոգի ներկայացուցչի ղեկուցումից և մտքերի փոխանակութիւնից հետո աշակերտներին կատարել տալ հետևյալ գրավոր թեման: «Ի՞նչ աշխատանքներ է տանելու դպրոցը գարնանացանի կամպանիայի ընթացքում»: Այնուհետև մի հանձնաժողով է կազմակերպվում 3 աշակերտից և դասատուից: Հանձնաժողովը ծանոթանում է բոլոր գրավորներին ու ամփոփում է մի ընդհանուր աշխատանքի մեջ՝ դպրոցի աշակերտների մասին:

Նման պրոյեկտներն ընդգրկում են ամբողջ դպրոցի աշխատանքները. այդ պատճառով սկզբում անհրաժեշտ է արձանագրել գարնանացանի այն ամբողջ աշխատանքները, վոր պետք է տանի դպրոցը, վորից հետո պետք է այդ աշխատանքները բաշխել ըստ թմբերի, մոտավորապես հետևյալ սխեմայով:

Ի Ն Չ Պ Ե Տ Ք Ե Ա Ն Ե Ն Ք

ՎՈՐ ԽՄԲԵՐԸ

1. Իմանանք՝ ի՞նչ նախապատրաստական աշխատանքներ են տարվում կոլտոգում (գյուղում), և մեր ուսանողակցութեան այս բանին:	Ընդհանուր ժողովում ղեկուցում կոլտոգի և 4-րդ խմբի աշակերտութեանը:
2. Մեքենաների և գյուղատնտեսական գործիքների հաշվառման գործը:	3-րդ խումբ.
3. Ստուգել գանադան սերմերի նշանակել:	2-րդ խումբ.
4. Ձեռք բերել ծաղիկների սերմեր՝ ծաղկանոց պատրաստելու համար:	1-րդ խումբ.
5. Բանջարանցի սածիլների նախապատրաստական աշխատանքները:	2-րդ և 3-րդ.
6. Ծառատունկի նախապատրաստական աշխատանքները:	1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ.
7. Մասնակցել դ. — տնտեսական գործիքների վերանորոգման աշխատանքներին:	3-րդ, 4-րդ.
8. Մասնակցել բանջարանցիների հողի մշակման աշխատանքներին:	2-րդ 3-րդ.
9. Կազմակերպել գարնան յեղանակների ուսումնասիրութեան:	2-րդ 3-րդ.
10. Մասնակցել բամբակացանի (դաշտավար) կամպանիային:	3-րդ 4-րդ.
11 «Թուղանների սրբ» կազմակերպելը և այլն և այլն	

Առանձին դպրոցների աշխատանքները պարզ է, վոր տարբեր կլինեն: Յուրաքանչյուր դպրոցի աշխատանքների ցուցակ պայմանավորվում է իր չրջապատի պահանջներով: Պրոյեկտներով աշխատելու դեպքում շատ դժվար կստանա, վոր յերկու դպրոց միանան աշխատանք կատարեն:

Յերբ դպրոցի ամբողջ աշխատանքները կոլտոգի ներկայացուցչի հետ միասին պարզվում են ու դպրոցն ունենում է գարնանացանի ամբողջ աշխատանքների պլանը, այնուհետև յուրաքանչյուր խումբը կազմում է իր աշխատանքների մանրամասն ծրագիր—հետևյալ ձևով:

«Ուսանողները գարնանացանի կամպանիայի աշխատանքներին պրոյեկտից 4-րդ խմբի աշխատանքները կոնկրետ պլանը:

2) Նկարել և դանդաղան ամսագրերից, թերթերից կտրել պատկերներ գարնանացանի մասին:

3) Համառոտ կերպով գրի առնել գարնանացանի մասին ուսուցիչի հաղորդագրությունները:

Դասախոսություն.—Այդ բոլոր աշխատանքները նպատակ ունեն նախապատրաստելու աշակերտներին և տարվում են միևեկվ գարնանացանի աշխատանքները: Այդ նախապատրաստական աշխատանքները պետք է վորոշ տրամադրություն ստեղծեն աշակերտության մեջ՝ գարնանացանին ահտիվ մասնակցելու համար, ուռաջ բերեն նրանց մեջ նսլատակաճգտում:

Նախապատրաստական աշխատանքները վերջանում են կոլեոգի ներկայացուցչի ղեկուցումից հետո:

Այդ ղեկուցումից հետո ղարոցում մշակվում է աշակերտության մասնակցության կոնկրետ պլանը:

Պլանը կազմելու աշխատանքները.

Մեթոդական ցուցումներ.—Շատ կարևոր է, վոր պլանը կազմի աշակերտության մասնակցությամբ. աշակերտները հաճախ հայտաբերվում են ձեռնեղեցություն՝ պլանի այս կամ այն աշխատանքը կամ աշխատանքները կատարելու կոնկրետ ձևեր նշելու գործում:

Դրա համար անհրաժեշտ է կոլեոգի ներկայացուցչի ղեկուցումից և մտքերի փոխանակությունից հետո աշակերտներին կատարել տալ հետևյալ գրավոր թեման: «Ի՞նչ աշխատանքներ է տանելու դպրոցը գարնանացանի կամպանիայի ընթացքում»: Այնուհետև մի հանձնաժողով է կազմակերպվում 3 աշակերտից է դասառուից: Հանձնաժողովը ծանոթանում է բոլոր գրավորներին ու ամփոփում է մի ընդհանուր աշխատանքի մեջ՝ դպրոցի աշակերտների մասին:

Նման պրոյեկտներն ընդգրկում են ամբողջ դպրոցի աշխատանքները. այդ պատճառով սկզբում անհրաժեշտ է արձանագրել գարնանացանի այն ամբողջ աշխատանքները, վոր պետք է տանի դպրոցը, վորից հետո պետք է այդ աշխատանքները բաշխել ըստ խմբերի, մոտավորապես հետևյալ սխեմայով:

1. Իմանանք՝ ի՞նչ նախապատրաստական աշխատանքներ են տարվում կոլեոգում (դյուգում), և մեր ուսանողակությունն այս բանին:	Ընդհանուր ժողովում գեկուցում կոլեոգի և 4-րդ խմբի աշակերտութ,
2. Մեքենաների և դյուգատնետական դրծիքների հաշվառման գործը	3-րդ խումբ.
3. Ստուգել գանադան սերմերի նշանակությունը:	2-րդ խումբ.
4. Ձևեր բերել ծաղիկների սերմեր՝ ծաղիկնոց պատրաստելու համար:	1-րդ խումբ.
5. Բանջարանցի սածիլների նախապատրաստական աշխատանքները:	2-րդ և 3-րդ.
6. Ծառատունկի նախապատրաստական աշխատանքները:	1-ին, 2 րդ, 3 րդ և 4-րդ.
7. Մասնակցի դ.—տնտեսական գործիքների վերանորոգման աշխատանքներին:	3 րդ, 4-րդ.
8. Մասնակցի բանջարանցիների հողի մշակման աշխատանքներին:	2 րդ 3 րդ.
9. Կազմակերպել գարնան յեղանակների ուսումնասիրություն:	2-րդ 3-րդ.
10. Մասնակցի բամբակացանի (դաշտավար) կամպանիային:	3-րդ 4-րդ.
11 «Փոշոնների որը» կազմակերպելը և այլն և այլն	

Առանձին դպրոցների աշխատանքները պարզ է, վոր տարբեր կլինեն: Յուրաքանչյուր դպրոցի աշխատանքների ցուցակ պայմանավորվում է իր շրջապատի պահանջներով: Պրոյեկտներով աշխատելու դեպքում շատ դժվար կարտահի, վոր յերկու դպրոց միանման աշխատանք կատարեն:

Յերբ դպրոցի ամբողջ աշխատանքները կոլեոգի ներկայացուցչի հետ միասին պարզվում են ու դպրոցն ունենում է գարնանացանի ամբողջ աշխատանքների պլանը, այնուհետև յուրաքանչյուր խումբը կազմում է իր աշխատանքների մանրամասն ծրագիր—հետևյալ ձևով:

«Ուսանողակենք գարնանացանի կամպանիայի աշխատանքներին» պրոյեկտից 4-րդ խմբի աշխատանքների կոնկրետ պլանը:

Ինչ պետք է անենք	Ո՞ւմ ե հանձնա- րարվում	Ժամկետին	Պետք է խմանանք
1. Գյուղում, աշխատավորության մեջ լայն կերպով մատուցվող աշխատանքները կամ պանիակային նշանակությունը, հետևյալները, վերջիններիս խնդիրները, ժամանակը, կին կենսագործվեն:	Աշխատանքները տանում են խմբի բոլոր աշակերտները: Ստուգում է հաշվառման բլերը:	Համապատասխանում է ժամկետին	Կոլտոգի աշխատանքները պլանը, ինչ ձևերով կանխարժեքներ և արվում գյուղում, աշխատանքները հաջող անելու համար: Կուսակցության և խորհրդային իշխանության վերջիններիս, այս տարվա գործառնական կամ պանիակային մասին:
2. Պրոպագանդ կազմակերպել, ազդեցություն ունենալ նշանակության մասին:	№ 3, 4, 5. Գրիգորյաններին	Մարտ ամսում	Պետք է խմանանք, թե կոլտոգին այս տարվա համար ինչ առաջադրություններ և արված ազդեցություններ և գործունեություններ: Մանրամասն ծանոթանալ այդ առաջադրությունների բովանդակությանը:
3. Ազդեցության կազմակերպել, գյուղատնտեսական մեքենաների շահագործության մասին:	Ամբողջ խմբին	Մարտ ամսում	Խմանանք գյուղատնտեսական ինչ գործիքներ և մեքենաներ ունի մեր կոլտոգը, ինչ մեքենաներ և ձեռք բերելու:
Պայքար կազմակերպել գործառնականության դեմ կոլտոգային տնտեսությունների կողմից տարածած դատարան պրոպագանդաների դեմ: Պարզել զբաղեցրած եյուրությունը:	Ամբողջ խմբին	Սկսել ինքնուրույն ժամկետին	Ո՞վ է նպատակ ունի խմանալու: Կոլտոգ շինարարություն: Ի՞նչ բան է բանվորական բրիգադը ինչպես և նա կազմվում ի՞նչ ոգնություն են ցույց տալու: Կոլտոգներին: Ինչպե՞ս կուսակցություն և տնտեսությունը պայքարում են կոլտոգների դեմ: Ի՞նչ է կուսակցի վերաբերմբ վերջին դատարար, ինչպե՞ս անհրաժեշտ:
5. Կազմել աշխատանքների որոշումներ, կազմակերպել կամ շարունակել բնութային դիտարկությունները:	Հերթով՝ զույգ-զույգ	Ամբողջ ժամանակը շարունակ	Գործառնական կազմակերպությունը, գյուղատնտեսական աշխատանքների տնտեսությունը, նրանց կազմը, ինչպե՞ս անհրաժեշտ:
6. Սերմացվի նախապատրաստական աշխատանքները: ա) Տեսակավորում, բ) Ախտահանում, գ) Վերջին նրանց պիտանի լինելու աստիճանը:	Բրիգադ № 1, 2, 3, 4, 5, 6, (Բրիգադներին իրենց աշխատանքներով փոփոխվում են) ամբողջ խմբով:	Ապրիլի 5-6 8-10 ապր. 10-15 ապր.	Սերմի կազմը, ինչպե՞ս պետք է վերջին ծրագրային աստիճանը, սերմավորման մեքենայի կազմը, նրա աշխատելու կարգը, մեքենայի աշխատանքները նրա արդյունավետությունը:

Ինչ պետք է անենք	Ո՞ւմ ե հանձնարարվում	Ժամկետին	Պետք է խմանանք
7. Ոգնել գյուղի իրենց ու մեքենաները մաքրելու և պատրաստելու աշխատանքներին:	№ 3, 4, 5. Բրիգադներ:	Մարտ և Ապրիլ	Գործիքների ու մեքենաների կառուցվածքը: Ինչպե՞ս պետք է խնամել մեքենաները: Նրանց պահելու ձևը, խնամելու կարգը: Ինչ է մեքենատրակտորային կայանը:
8. Մասնակցել լճի կենդանիները խնամելու գործին:	№ 1, 2, 6. Բրիգադներ:	Մարտ	Ինչպե՞ս պետք է խնամել լճի կենդանիներին, մասնավորապես լճի կենդանիներին: Մինչև աշխատանքի հանել ինչպե՞ս պետք է խնամել նրանց:

... և այդպես, յուրաքանչյուր խումբ պլանավորում է պրոյեկտի իր աշխատանքները: Ի հարկե միայն այդ խնդիրները չեն կարող են մի շարք այլ խնդիրներ մանել աշխատանքների պլանի մեջ: Այստեղ տրված և 4-րդ խմբի աշխատանքների պլանը. մյուս խմբերն ևլ որա նման պետք է կազմեն իրենց պլանը:

3. Ծրագրի կատարումը.

Աշխատանքները պլանավորելուց հետո, խումբն անցնում է պլանի կենսագործմանը: Իբրև որինակ, մենք պլանից կվերցնենք լեռեր կետերի գործնական աշխատանքները: Այստեղ յուրաքանչյուր կեան առանձին կոնկրետ գործ է, իր հերթին մի փոքրիկ պրոյեկտ, գլխավոր պրոյեկտի մասնիկը:

Մենք սկզբում ասացինք, վոր աշխատանքները տարվում են թե ամբողջ զավրոցով, թե առանձին խմբերով, թե ողակներով. նույնիսկ կարող է լինել և առանձին անհատների միջոցով, իբրև լորոշ հանձնարարություն: Սակայն բոլոր դեպքերումն ևլ նախապատրաստական ամբողջ աշխատանքները կատարվում են ամբողջ խմբով, վորից հետո ողակներն ու բրիգադները անցնում են բործի՝ իբրև կատարողներ: Առանձին բրիգադների և ողակների աշխատանքները քննություն են առնվում խմբում:

Այդ ժամանակամիջոցին, պարբերաբար առաջ են դալիս դարանացանի նոր-նոր աշխատանքներ-այդում, բանջարանոցում, սոստանում, պարտեզում և այլն: Դպրոցն այդ աշխատանքներն ևլ բաշխում է առանձին խմբերի միջև, ու խմբերը նորից կազմում են իրենց աշխատանքների կոնկրետ պլանը:

Այժմ անցնենք ծրագրի աշխատանքների կատարմանը:

Աշխատանք № 1.— Գյուղում աշխատավորութեան մեջ լայն կերպով մասսայականացնել դարնանացանի կամպանիայի նշանակութիւնը. հետեւել, վոր կամպանիայի խնդիրները ժամանակին կենսագործվին:

ա) Ծանոթանանք կոլխոզի և ամբողջ գյուղի դարնանացանի ծրագրին: Հիմնական ձեռնարկումները, կոնտրակտացիան, ցանքի տարածութեան ընդարձակումը, մեքենայացման խնդիրները, ագրո-և զոոմիկիումը և այլն:

Դասատունը զրույց և կազմակերպում, առանձին-առանձին այլ խնդիրների շուրջը, պարզելով դրանց տնտեսական ու քաղաքական նշանակութիւնը. խմբի աշակերտութեան միջոցով կազմում են կոլեկտիվացման, կոնտրակտացիայի, մեքենայացման, ագրոմիկիումի մասին ու փակցնում թե դասարանում և թե տանը:

Խումբն այլ առանձին զործի համար կազմում և հետեւյալ կոնկրետ պլանը:

Ինչ պետք է տեսլ կոլխոզում	Քանակը	Մ. Մ. Ի. Մ. Ն. Ե. Բ. Ը.			
		Փետր-վար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս
1. Պրոպագանդի միջոցով չքավոր և միջակ գյուղացիներին կոլտնտեսութիւն գրավելու համար	45 տնտ.	28	10	3	—
2. Բամբակի ցանքները կոնտրակտացիա տնելու համար	100 զա	»	»	85	15
3. Ընդարձակել ցանքի տարածութ	200 զա.	—	20	30	30
4. Տեսակավորել սերմացուն	1000/0	—	25%	68%	—
5. Ախտահանել սերմացուն և այլն	1000/0	—	30%	60%	—

Խումբը մոտավորապես այս ձևով շարունակում է իր աշխատանքը:

2. Աշխատանքների հաջողութիւնը պահանջում է հենց սկզբում սոցմբցման հրավիրել հարեան գյուղի դպրոցին: Սոցմբցման կիտները մշակում և խումբը: Աշակերտներից յերկուսը դնում են այլ դպրոցը և գրավոր կերպով պայմանագիր կնքում:

3. Պետք է ստուգել, թե մեր կոլխոզն իր դարնանացանի պլանում ի՞նչ չափով է նախատեսել Ծրագրով հիմն առաջադրութիւններն, ի՞նչպես են մեր կոլխոզում կենսագործում դիրեկտիվ մար-

միներն ցուցումներն ու հրահանգները, խորհրդային իշխանութեան փորձումները:

Ծրագրով հիմն դիրքերը և առաջադրութիւններին ծանոթանալու համար պետք է անցնել դյուղխորհրդի կամ կոլխոզի դրասենյակը. աշխատանքը կատարել ողակներով:

Խորհրդային իշխանութեան և կոմկուսակցութեան դարնանացանի մասին հրապարակված փորձումները կարգալ դասարանում:

Չանագան դրքուկներից և բրոշյուրներից ծանոթանալ և տեղեկութիւններ հավաքել հնգամյա պլանի մասին: Այլ տեղեկութիւններից աղյուսակներ և դիագրամներ կազմել ու կցել կոլխոզի արտադրական պլանին: Աշխատանքները տարվում են թե ողակներով և թե անհատական կարգով:

4. Խումբն ուսումնասիրում է կոլխոզի արտադրական պլանը և դեկուցում է պատրաստում այն մասին, թե ի՞նչ չափ է ունենալու կոլխոզը, յեթե պլանը լրիվ չափով իրագործի:

Հետեւյալ թեմաների շուրջը խնդիրներ են լուծում:

1. Ցանքի տարածութիւնն ընդարձակելու շահավետութիւնը.
2. Պարարտանյութերի դործադրութեան շահավետութիւնը.
3. Մեքենաներով աշխատելու ոգուտը.
4. Կենդանիներին խնամելու և ոսցիտնալ կերի նշանակութիւնը և շահավետութիւնը.
5. Ուղիղ ցանքափոխութեան շահավետութիւնը.
6. Բամբակադործութեան շահավետութիւնը.
7. Տեսակավորում ձերմացու ցանելու ոգուտը.
8. Ախտահանման շահավետութիւնը.

Սրանք առանձին խնդիրներ են, այլ այնպիսի նյութեր են, փորոնցից յուրաքանչյուրը կրավարարի մի շարք խնդիրների, այս խնդիրները նման չեն այն չինծու խնդիրներին, վոր սովորաբար լուծում են մեր դպրոցներում: Այս խնդիրները տրամաբանորեն բղխում են պրոյեկտի ընդհանուր աշխատանքներից և, բացի յերեւանների մաթեմատիկական ունակութիւնները դարգացնել, այս խնդիրները պարզաբանում են մի շարք կարեւոր հարցեր՝ կոլխոզի աշխատանքների համար:

Այլ խնդիրների շուրջը զրույց տարվում է խմբով, իսկ խնդիրների լուծումը, դիագրամներ կազմելը հանձնարարվում է առանձին ողակներին:

5. Խնդիրներից ստացած արդյունքներն ամփոփել. այնուհետև ստացած արդյունքների հիման վրա պատրաստել դիագրամներ, աղյուսակներ և տարածել կոլխոզների շրջանում, լավա-

դույն որինակները փակցնել դպրոցում, դպրոցական արտագրական պլանի կողքին և կոլխողի վարչության ու դուղխորհրդի գրասենյակներում:

6. Խումբն առանձին ողակների միջոցով գծում և կոլխողի ցանած տարծության հատակազիծը, նշելով այդ հատակազիծի վրա պանաղան կուլտուրաները, դրանցից յուրաքանչյուրի տարածությունը: Հատակազիծի կողքին նույն տեղկությունները տրվում են դիագրամների ձևով: Հաջող հատակազիծի որինակը փակցնում են կոլխողի գրասենյակում:

7. Հետևել լրագրական տեղեկություններին և քարտեզի վրա փոքրիկ դրոշակներով, կամ այլ ձևովերով նշանակել դարնանացանի ընթացքը ԽՍՀՄ-ում:

Լրագրերին հետևելը պետք է պարտադիր համարել պրոյեկտի այդ աշխատանքները տանելու ընթացքում. քարտեզի աշխատանքները տանում են դարձյալ ողակներով, բաժանելով աշխատանքներն ըստ ռայոնների կամ ըստ կուլտուրաների:

8. Թղթակցություններ են պատրաստում մանկական լրագրերին ուղարկելու համար: Թղթակցությունները լինում են հետևյալ նյութերի շուրջ. յերեսաների աշխատանքը կոլխողում, դպրոցի մասնակցությունը դարնանացանի կամ պանիային, դարնանացանի ընթացքը մեղանում, կուլակների վտորնծգությունները, սոցմրցման պայմանագրեր և այլն և այլն:

Թղթակցություններից մի քանիսը պետք է կազմել ամբողջ խմբում, այնուհետև պետք է կազմակերպել թղթակցների խմբակ և հանձնարարել այդ խմբակին կանոնավոր կերպով մասնակցել թերթերին և ուղարկել թղթակցություններ:

Այնուհետև, իբրև որինակ, տալիս ենք 4-րդ կետում նախատեսված աշխատանքների նկարագրությունը՝ «սերմացվի տեսակավորումը»:

Նպատակը.—Ոժանդակել սերմացվի մաքրելու և ցանելու նախապատրաստական աշխատանքներին:

1. Պարզել սերմացուն դաելու նշանակությունը: Կազմել աղյուսակներ՝ տեսակավորած և դտած սերմացվի առավելությունների մասին (այդ աշխատանքները կատարելիս ոգտվել «ՄՏԿ»-ում այդ մասին յեղած հոգվածներից և աղյուսակներից, գյուղատնտեսական բրոշյուրներից ու գյուղատնտեսից): Աշխատանքները բաժանվում են ողակների միջև:

2. Ծանոթանալ հատիկի կազմվածքին (լարորատորական աշխատանք), կարողանալ վորոշել հատիկի ծլուսակության նշան-

ները, նրա տնտեսական պիտանիությունը: Փչացած և մանր սերմերը դտելու նշանակությունը: Ի՞նչպես վորոշել սերմացվի մաքրության տոկոսը:

Մյուս խմբերին հանձնարարել մի շարք սերմեր ցանել տուփերով, կամ արկղներում՝ նրանց ծլուսակության աստիճանը վորոշելու համար:

Սերմացվի կազմությունը և նրա առանձին մասերի նշանակությունը:

3. Կոլխողի վարչությանը ղեկուցել դանաղան սերմերի նկատմամբ կատարած փորձերի արդյունքների մասին: Այդ առթիվ կազմել աղյուսակներ և դիագրամներ: Միևնույն ժամանակ յերեսաները ծանոթանում են թե այդ ուղղությամբ ի՞նչ է արված կոլխողում: Յերեսաները համաձայնության են գալիս կոլխողի վարչության հետ և հանձն առնում կատարելու տնտեսակավորման սերմագտման և մասամբ ել ախտահանան աշխատանքները:

4. Ծանոթանալ սերմագտման և ախտահանման ընթացքում ոգտագործելու մեքենաներին և նյութերին: Մեքենաների մասերը, նրանց նշանակությունը: Ձտված և չզտված սերմացվի նմուշներից կազմել կոլլեկցիա: Աշխատանքը տարվում է խմբակներով՝ յերեսաներն աշխատում են սերմագտման կայանում: Այդ աշխատանքները համաձայնեցվում են կոլխողի վարչության հետ: Խմբակներն աշխատում են 1½-2 ժամ-հասակավոր կոլխոզնիկների ղեկավարությամբ:

5. Հաշվել, թե կոլխողի ամբողջ սերմացուն վորքան ժամանակում կզտվի: Պիտանի սերմացվի քանակը: Վորքան հոգամաս և բանվորական ուժ է հարկավոր:

ՊՐՈՅԵԿՏԻ ԱՇԽԱՏԱՆԻՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ .—

1. Յերը պրոյեկտով նախագծած աշխատանքները վերջանալու վրա յեն, խումբը պարտավոր է ամփոփումներ կատարել և հաշվետվություն կազմակերպել, ղեկուցելով աշխատանքների արդյունքների մասին, թե դպրոցական կոլեկտիվին և թե հասարակական կազմակերպություններին:

ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԱՂՅՈՒՍԱԿ

Ի՞նչ է արված, յերը	(վորքան) հաշվառումը թվերով	Վոր խմբակն և կատարել	Աշխատանքներին ով եր ողնում կամ խանգարում	Ծանոթութ.
--------------------	----------------------------	----------------------	--	-----------

2. Նյութեր հավաքել, դիագրամներ և աղյուսակներ կազ-

մել՝ դարձանացանի վերջում ցուցաձևողն և կազմակերպելու համար :

3- Հաշվառման հիմնական կետերի և աշխատանքների մասին գրել պատի թերթում և ուղարկել «Մաճկալ»-ին «Ավանդարդ»-ին, «Պիոներ կանչ»-ին կամ «Ղեկ»-ին (սրանցից մեկն ու մեկին) :

4. Հաշվառման աշխատանքների մեջ և մանուկ նաև հետեւյալը :

Դպրոցն ինչպես և պայքարում գարնանացանի և կոլեկտիվացման մասին սուտ լուրեր տարածողների դեմ :

1. Կազմակերպել նախապատրաստական զրույց հետեւյալ թեմայի շուրջը .

«Ովքեր են խանդավուտ կոլտոգլինարարությունը և դարձանացանի աշխատանքներ և ինչո՞ւ» :

Լրագրերից կտրատել քաղվածքներ, վորտեղ գրված և կուլակների և տերտերների պրովոկացիաների մասին :

2. Լրագրային տեղեկությունների և տեղի կուլակների վտանգավորությունների հիման վրա կազմվում է աշխատանքի պլան «Ինչպես պայքարել դատակարգային թշնամու դեմ» : Այդ աշխատանքների ընթացքի մասին հաճախ գրել պիոներական թերթերին :

3. Դիպրամներով, աղյուսակներով և խնդիրներով ապացուցում են կոլտնտեսության առավելությունները :

Արդյունքներից կազմում են դիպրամներ, աղյուսակներ և փակցնում են խրճիթ- ընթերցարանում, գյուղխորհրդի և կոլխոզի գրասենյակում :

4. Թերթերի վրա գրում են այն արտոնությունների մասին, վոր խորհրդային իշխանության կողմից տրվում են կոլտնտեսություններին : Թերթիկները տարծում են կոլտնտեսականների և վոչ կոլտնտեսականների չքավորների և միջակների շրջանում :

5. Սխտեմատիկ կերպով կարմիր անկյան պատի թերթում պարզաբանել կոլտնտեսության խնդիրները :

Հաշվառման բոլոր աշխատանքներից և կոնֆերանսից հետո կոլխոզի վարչությունից ընդունել նոր պրոյեկտ-գործ :

ԻՆՉՊԵՍ ՄԵՆՔ ԱՆՑԿԱՑՐԻՆՔ «ՈՒՍՆԴԱԿԵՆՔ ՄՈՊՐ-Ի ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ» ՊՐՈՅԵԿՏ

Ծանոթանալով պիոներական թերթերում և «Հոկտեմբերիկ»-ում Լեհաստանի բանվորների վիճակին, թե ինչպես վատ են վարվում Լեհաստանի ֆաշիստները հեղափոխականների և նրանց փոքրիկ յերխանների հետ, № ... 7-ամյակն ընդհանուր ժողովը դուժա-

րից : Այդ ժողովում ղեկուցում էր Պիոներ-բյուրոյի ներկայացուցիչը : Նրա ղեկուցումից հետո վորոշեցինք ամբողջ դպրոցով ոժանդակել «ՄՈՊՐ»-ի աշխատանքներին : Բանաձևում ասվում էր .

1. Անդամագրվել ՄՈՊՐ-ի բջիջին և ակտիվ կերպով մասնակցել նրա աշխատանքներին :

2. Բացի անդամավճարը, ուրիշ դուժարներ ճարել՝ ներկայացում, կինո հանդեսներ տալով :

3. Աշխատել մեր ծնողներին և ներգրավել ՄՈՊՐ-ի շարքերը :

4. Մյուս ազգությունների յերխանների հետ—թուրքերի, ուսաների—ընկերական յերեկո կազմակերպել :

5. Դպրոցում ՄՈՊՐ-ի անկյուն կազմակերպել :

6. Նամակագրության միջոցով կապ հաստատել արտասահմանի մի դպրոցի հետ :

Դպրոցն առաջադրություններն ընդունելով, բոլոր խմբերին մանրամասն կերպով ծանոթացնում է այդ խնդիրներին և աշխատանքներում կերպով անցնում են իրենց աշխատանքների պլանավորմանը : հետև գրանք անցնում են իրենց աշխատանքների պլանավորմանը :

Դեռ «Հոկտեմբերյան հեղափոխություն» թեման անցնելիս, յերխանները լմացան, վոր կապիտալիստական յերկրներում շատ վատ են վարվում բանվորների և նրանց յերխանների հետ, այնպես վոր նրանց մեջ տրամադրություն ստեղծելու ավյաներ կային :

Վոր նրանց մեջ տրամադրություն ստեղծելու ավյաներ կային : իմրի ընդհանուր ժողովում աշխատանքները ծրագրեցին հետեւյալ կերպով .

1. Անդամագրվենք բոլորս և ՄՈՊՐ-ի պատանի բարեկամների ընկերությանը :

2. ՄՈՊՐ-ի մասին ոլակատներ պատրաստենք՝ դպրոցում և տանը փակցնելու համար :

3. № 4 մանկապարտիզում ՄՈՊՐ-ի անկյուն կազմակերպենք :

4. Յերեկոյթ կազմակերպենք ՄՈՊՐ-ի ոգտին :

5. ՄՈՊՐ-ի անկյան համար նկարներ պատրաստենք և նկարներ հավաքենք լրագրերից :

6. Այցելենք ՄՈՊՐ-ի կենտրոնացությունը՝ մանրամասն ծանոթանալու նրա աշխատանքներին :

Թե աշխատանքների պլանավորման և թե կատարման ժամանակ, յերխանները ծանոթացան մի շարք գիտելիքների :

Չանապան ազգությունների աշխատավորության կյանքին ծանոթանալուց հետո նրանք գրավոր աշխատանք ունեցան «Ինչպես էին սպրում ցարական և դաշնակների ժամանակ դանադան ազգությունների աշխատավոր ժողովրդները» :

Յերեխաները հետաքրքրվում էին միության մեջ ապրող զանազան ազգութիւնների աշխատավորութեան կյանքով:

Թվական ավյալներով նրանք ծանոթացան այդ ազգութիւնների կազմին, կենցաղին: Կարգացին մի շարք մանկական գրքուկներ—պատմվածքներ գանազան ազգութիւններին յերեխաների կյանքից, ծանոթացան այդ յերկրների բնութեանը և կենցաղին:

Յերեխաներին մեծ հաճույք պատճառեց թուրքական դպրոց այցելելը: Վերադառնալուց հետո գրավոր աշխատանք կատարեցին: Ահա այդ աշխատանքներից մեկը.

«Մենք գնացինք թուրքական դպրոց. այնտեղ շատ նեղվածք է. դասարանները ցուրտ. նախաճաշիկ նոր են տալիս. տեղը շատ վատ է. հարմարութիւններ չկան. ՄՈՊՐ-ի բջիջ չունեն. այդ մասին մենք խոսեցինք նրանց հետ. խոստացան ժողով դուժարել և հարցը դնել: Նրանց մոտ չկար նաև սոցմարցում: Խոստացան, վոր մոտ որեքս կզան մեզ մոտ»:

Յերեխաներն իրենց հյուանցում և կարտոնաթի արհեստանոցում մի շարք իրեր և խաղալիքներ պատրաստեցին ՄՈՊՐ-ի ողտին կայանալիք վիճակախողի համար:

Այնուհետև 4-րդ խմբի «կյանք և աշխատանք» դրքից կարդացին հետևյալ հոդվածները. «Կարլ Լիբկնիստ» էջ 223, «Պարիզի կոմունան» 217. «Բարրիկադի վրա» 220, Թոթովեցի «Փոքրիկ Խոն» և այլն:

Բացի այդ, դատաստան դասարանում պատմեց Սակիո և Վանդետու մասին: Հետո աշակերտները դարձյալ գրավոր աշխատանքներ գրեցին այդ մասին, իսկ ամենից հաջող հոգւածը տպեցին պատի թերթում, վոր նվիրված էր Պարիզյան Կոմունային և ՄՈՊՐ-ին:

ՍԱԿԿՈՅԻ ՅԵՎ ՎԱՆՑԵՏՈՒ ՄԱՍԻՆ

Սակիոն և Վանդետուն ապրում էին Իտալիայում: Նրանք շատ աղքատ էին, ուստի վորոշեցին Ամերիկա գնալ, կարծելով վոր այնտեղ լավ կապրեն: Վանդետուն մտավ ճաշարան՝ աման լվանալու: Ճաշարանում շատ վատ էր. վատ էր ապրում նաև Սակիոն: Նրանք ծանոթացան մյուս բանվորների հետ: Այդ բանվորների հետ ժողովներ էին ունենում, թե ինչպե՞ս անել, վոր լավ լինի: Նրանք ասում էին, վոր պետք է բողոքել ու պալքարել բուրժուաների դեմ: Մի անգամ անտառում ժողովի ժամանակ բանդիտները ուժը ձգեցին, վորից մի քանի մարդ վիրավորվեց: Բուրժուաների ծառաները, ժանդարմները, մեղքը Սակիոյի ու Վանդետու վրա ձը-

ղեցին: Մյուս անգամ մի բուրժուայի սպանեցին, ժանդարմները դարձյալ մեղքը նրանց վրա ձգեցին: Նրանց բանտ նստեցրին ամբողջ 7 տարի: Մի բանդիտ խոստովանեց, վոր ինքն է սպանել այդ բուրժուային: Բայց նրա ասածը բանի տեղ չդրին. Սակիոյին ու Վանդետուն ելեքորական աթոռին նստացրին ու սպանեցին:

Գրեց Սաթենիկ Գասպարյան—4-րդ խումբ:

Այնուհետև խմբում հարց տրվեց, թե ինչպե՞ս են ապրում ԽՍՀ Միութեան մեջ մտնող գանազան ազգութիւնների աշխատավորները: Յերեխաներին մեծ չափով հետաքրքրում էր ուրիշ ազգութիւններին յերեխաների կյանքը: Մի քանի նոր առաջադրութիւններ յեղան. 1) Ինչպե՞ս են ապրում մյուս ազգութիւնների յերեխաները, 2) Ինչո՞վ կարող ենք ոգնել կապիտալիստական յերկրների հեղափոխականներին, նրանց ընտանիքին:

Այդ յերկու նոր, փոքր դործերը պահանջեցին մի շարք նոր տեղեկութիւններ:

Զեռք բերեցին պիոներական հավաքի մասին հոդվածներ—«Պիոներ կանչ»-ից, «Պիոներ դեկ»-ից: Յերեխաներից մեկը բերեց Ուլիշ Շվարցի «Պիոներական հավաք» ուսեսրեն գիրքը, ուսեսրեն կարդացին. վորովհետև վորոշ մասը ուսեսրեն լավ չէր հասկա-նում, թարգմանեցին: Յերեխաները շատ հետաքրքրվում էին դրքի գեղարվեստական կերպով տված նկարներով:

Այնուհետև կարդացին նաև մի շարք այլ յերկրների Ժողովուրդների մասին, ծանոթացան նրանց կենցաղին և այդ յերկրների բնութեանը:

Յերեխաները մի շարք նկարներ տվին գանազան յերկրների ժողովուրդների և բնութեան կյանքից. մեծ հետաքրքրութիւն առաջ բերեց հեղափոխականների կյանքին ծանոթանալը, մասնավորապէս Մաքսիմ Գորկու դիմումը շատ հավանեցին: Ծանոթացան Մաքս Գեղցի, Գարի Այլմայանի կենսագրութեանը:

Յերեխաների մեջ բուռն ցանկութիւն առաջ յեկավ դրամ հավաքել՝ տուժող հեղափոխականների և նրանց ընտանիքների համար:

Յերբ իմացան, վոր այդ պետք է անել ՄՈՊՐ-ի միջոցով, դիմեցին ՄՈՊՐ-ին՝ թույլ տալ նվիրատւութիւն հավաքելու և հանգես կազմակերպելու: ՄՈՊՐ-ը հանդեսի որը մի շարք նկարներ էր բերել և ղեկուցումը վերցրել իր վրա: Յերեխաները մտահոգված

էլ յին շատ դրամ հալաբելու խնդրով. նրանք սկսեցին ազիտացիա տանել, վոր իրենց մեծերին եւ անդամադրեն ՄՈՊՐ-ին, բայց բանից դուրս չեկավ, վոր նրանց ծնողներէց չաաերը ՄՈՊՐ-ի հին անդամներ են: Ծնողներին հրաւիրեցին: Այստեղ յեղան նախարարութիւններ:

Տանք աշխատանքների ընթացքը ամփոփ կերպով:

1) Յերեխաները լրագրէց ծանոթացան լեհ հեափոխականներին:

2) Ցանկութիւն հայտնեցին ողնեւ նրանց և նրանց զավակներին:

3) Իմացան, վոր կարող են ողնեւ ՄՈՊՐ-ի միջոցով:

4) Կազմակերպեցին ղեկուցում՝ ՄՈՊՐ-ի նպատակներին և անելիքներին ծանոթանալու համար:

5) Ծանոթացան մյուս յերկրների ժողովուրդների կյանքին, ընտելացան, հասարակարգին:

6) Կապ հաստատեցին թուրքական և ռուսական ղարոցի հետ:

7) Դրամական միջոցներ ճարեցին ՄՈՊՐ-ի համար:

Ինչպիսի ունակութիւններ ձեռք բերին, լեզվից. մի շարք ղերարութեամբ հողվածներ կարգացին. ղրամով աշխատանքների տեսցան. նամակադրութիւններ յեղան, ղիմումներ ավին, ժողովի արձանադրութիւններ կազմեցին, հրավերներ ուղարկեցին, հայտարարութիւններ կազմեցին:

ՍԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ձանաղան հաշվառումներ—աղղարնակութիւն վերարերյալ, փոքր աղղերի տոկոսները:

Ա. ԽՄԲԻ

«Մանակցենք ծառատունկի կամպանիային»

9 ղարոցական որ, վորից բնութիւնը ղեկուցւում երկուրսի և ալ միջոցներով ծառատունկի կամպանիային մանակցելու անհրաժեշտութիւնը բերելուն 10 ժամ:

Մատառունկի մանակցելու աշխատանքների ծրագրմանը և ղրծարմանը — ձեռնարկ աշխատանքին մանակցելուն — 10 ժամ:

Մատառունկի ղարոցով կազմակերպելուն — 12 ժամ:

Հաշվետու հանդիսին — 4 ժամ:

Ինչ պէտք և անհրաժեշտ	Աղղ անհրաժեշտ պէտք և խնամք	Իմանանք, ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Վարակց և ինչպիսի խնամք	Հաշվի և կարգաւ ունա- կութիւններ
1. Մատառունկի ծառատունկի կամպանիային ղարոցի բաղում ծառ անկէնք:	Իմանանք, ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Իմանանք, ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Վարակց և ինչպիսի խնամք	Հաշվի և կարգաւ ունա- կութիւններ
2. Պիտեղների ոգնութիւնը կապ հաստատելու ծնողական հանձնաժողովի ղարոցի վոր- չառն, ծառատունկի կազմակերպելու ղարոցի և ղարոցի մանակցելուն:	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Վարակց և ինչպիսի խնամք	Հաշվի և կարգաւ ունա- կութիւններ
3. Աշխատանքները բաժանելու և ղարոցի միջոցով:	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Վարակց և ինչպիսի խնամք	Հաշվի և կարգաւ ունա- կութիւններ
4. Մեր ծնողներին եւ մանակցելու անհրաժեշտութիւնը կապակցելու:	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Վարակց և ինչպիսի խնամք	Հաշվի և կարգաւ ունա- կութիւններ
5. Մեր բաղում հարմար տեղ ղարոցի և անկէնք անկէնք:	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Ինչպիսի ծառեր կան, զոր ծառն և շուտ բողբոջում	Վարակց և ինչպիսի խնամք	Հաշվի և կարգաւ ունա- կութիւններ

Հաշվառումը ևս կարելի չե կատարել մի սյունակով կամ յե-
ղած սյունակների համապատասխան հարցերով: Այսպես, որի-
նակ՝ այս պրոյեկտի հաշվառման տախտակը կարելի չե կազմել
հետևյալ հարցերով—ինչ արխիւք, ի՞նչ տեսակի աշխատանքներ
կատարեցինք. ի՞նչ իմացանք, սովորեցինք, ի՞նչ հիմնարկներ
հետ կապ հաստատեցինք, ի՞նչը մեզ չափողվեց, ինչո՞ւ և այլն:

Այժմ մի որինակ եւ 2-րդ խմբի մշակած պրոյեկտ, վոր կազմ-
ված է առանց սյունակների:

«Գարնան սկիզբը և աշխատանքները» թեմայից:

Քրոյեկտ.— «Սածիլներն անեցնեմք դպրոցի հողամասի հա-
մար»:

Դասատուն նախորդ ծրագրում է պրոյեկտի նպատակը, բո-
վանդակութունը, գիտելիքները և ունակութունները, ապա
գրանց հիման վրա անցնում է պրոյեկտի մշակման աշխատանքնե-
րին՝ յերեխաների հետ:

ՆՊՍՍԱԿ.— Սերմեր ցանել, սածիլներ ստանալու համար և այն
հատկացնել դպրոցի հողամասին: Ծանոթացնել յեղանակի փոփո-
խության և սերմեր անեցնելու պրոցեսին:

Բովանդակութուն.— Դիտել գարնան յեղանակի փոփոխու-
թյունը (որի ջերմութունը, ձյան հալչելը, հողի փափկանալը
և այլն):

Վորոշել սերմի և հողի տեսակները: Փորձեր կատարել աղա-
ցուցելու լուսի, ջերմության և խոնավության ազդեցությունը
բույսերի աճման համար:

Դիտելիքներ և ունակություններ.— Մարդիկ ի՞նչ արհեստական
պայմաններ են ստեղծում բույսեր չառ անեցնելու համար (ջեր-
մոց), ինչո՞ւ համար են սածիլները, վո՞ր բույսերն են ցանում,
վո՞րը անկում. ի՞նչպիսի սերմեր ցանել (առողջ, վտիտ և այլն):
Ի՞նչպիսի հողում ցանել, վոր բույսերը լավ աճեն:

Վարժեցնել չափումներ կատարելու սմ. և դմ —ներով: Խնդիր-
ներ գրանց չուրջը:

Դրամբոր աշխատանքներ (կոլեկտիվ շարադրություններ).
գաղափար՝ յեղակի և հողնակի թվերի մասին: Կարգալ «Ձմռան
վերջը» փոխափորը:

Ծանոթանալ համապատասխան գործիքների գործածությանը:

Նկարել արեղներ, ջերմոց, գործիքներ: Պատրաստել մոդել-
ներ: Յերգել համապատասխան յերգեր:

Նախապատրաստական աշխատանք պրոյեկտի ընտրության
համար:

Զրույց գարնանը ընտրյան մեջ կատարվող փոփոխություն-
ների մասին, որերի յերկարելը, տաքանալը, ձյան հալչելը և հառ-
կապես կանգ առնել բույսերի վրա: Զրույցի միջոցով պարզել, վոր
կարելի չե բույսեր անեցնել նաև ցուրտ ժամանակ, բայց վոչ
բացթողյա (որինակ՝ սենյակի ծաղիկները, ջերմոցը):

Երևույթալ ջերմոց, մշակված ծրագրով: Երևույթալ ջի-
թացքում դասատուն խմբի աշակերտությունը կենտրոնացնում է
հետևյալ խնդիրների վրա:

Ինչպիսի բույսեր են աճում ջերմոցում:

Ինչպիսի պայմաններում են անեցնում (լույս, ջերմություն,
խոնավություն և այլն):

Ինչի մեջ են անեցնում (արեղներ):

Յերբ է սկսվում սածիլների աշխատանքը: Մեծ անտեսություն-
ներում, որինակի համար կոմունարների այգում, առանձին սեն-
յակներ են շինում:

Երևույթալ այս ծրագիրը դառնում է խմբի համար գրավոր
աշխատանք:

Հաջորդ որը դպրոցում կատարվում է երևույթալ ժամ-
փում, վորի ժամանակ պարզվում է նաև այն, վոր վորոշ դպրոց-
ներ եւ ունեն ջերմոցներ և սածիլներ են անեցնում իրենց հողամա-
սերի համար, (որինակ՝ Յուդաղբական դպրոցը):

Քրոյեկտի ընտրությունը.—

Ոգտվելով այդ բոլոր մոմենտներից, դասատուն տրամադրու-
թյուն է առաջացնում աշակերտների մեջ, վոր իրենք եւ սածիլ-
ներ անեցնեն դպրոցի կամ վորեւ այլ հողամասի համար:

Քրոյեկտի ընտրությունից հետո անցնում են պլանավորմանը:

Ի՞նչ է հարկավոր սածիլներ անեցնելու համար:

1. Արեղներ պատրաստել.	4. Սերմեր ձեռք բերել.
2. Ունենալ հող.	5. Սերմերը մաքրել:

3. Հողը մաքրել, պարարտացնել.

Դասատուն խմբի հետ միասին ծրագրում է՝

Արեղներ պատրաստելու աշխատանքները.

Արեղներ պատրաստելու համար ինչ է հարկավոր (տախտակ,
մուրճ, մեխ, սղոց և այլն):

Հող և սերմեր ձեռք բերելու և ցանելու աշխատանքները. վո.
բույսում են հողերի տեսակները. ինչպիսի հողում ցանել, վոր բույ
սերը լավ աճեն, պատճառը (պարարտ և վոչ պարարտ հող), ին-
չով է ինչպես են պարարտացնում հողը (գոմաղը, մոխիր և այլն):
Հով է ինչպես են պարարտացնում հողը (գոմաղը, մոխիր և այլն):

Այս աշխատանքին կարող է նպաստել «հող ենք պատրաստում»
վերնագրով համապատասխան հոդվածը:

Վորոշվում է ցանկնելիք սերմերի տեսակները (լոբի, կաղամբ) և այն, թե ինչպիսի սերմեր ընտրել (առողջ, վախ) :

Վորտեղից և ինչպես ձեռք բերել (տներեց, դսրոցից, գյուղատնտեսից, վորեն տնտեսութունից և այլն) :

Համաձայն ծրագրվածի, աշխատանքը բաժանվում է ողակներով միջև և անցնում են աշխատանքի :

Ժամկետը լրանալուց հետո ողակները գեկուցում են իրենց կատարած աշխատանքի մասին : Սումըրը ցույց է տալիս իր վերաբերմունքը արվում են լրացումներ, ապա անցնում են արկղներ պատրաստելու աշխատանքին :

Արկղներ պատրաստելու ժամանակ դասատուն հետևում է, վորպեսզի յերեսները կատարեն համապատասխան չափումներ, գործիքների հետ վարվել կարողանան, կոլեկտիվորեն աշխատել ավորեն : Ապա կազմում են չափումների շուրջը խնդիրներ, նկարում գործիքներ, կարգում այդ մասին և այլն :

Անցնում են ցանելու աշխատանքին : ինչպես ցանել, ինչ հեռավորության վրա ցանել, ցանել, թե տնկել : Կարգալ «Սերմեր ենք տնկում» հողվածը :

Ջրույց այն մասին, թե բույսերի ծրման և աճման համար ինչ է անհրաժեշտ (լույս, խոնավություն, ջերմություն և այլն) :

Դրվում են փորձեր՝ ապացուցելու դրանց անհրաժեշտությունը (մութ և լույս տեղերում պահել, բամբակի վրա ցանել, թղթի վրա և այլն) : Ապա գրում են արկղների վրա — ինչ է ցանված և յերբ : Կարգում «Հետեւում ենք ու հսկում» հողվածը : Խնդիրներ չորս գործողությամբ :

Սածիլները խնամելու և հսկելու աշխատանքները բաշխվում են ողակների միջև և վորոշվում է թե վոր ողակը, ինչպես հետեւի ծրման պրոցեսին և դրված փորձերին, ինչպես և ստացվող սածիլները պարզել կամ այլ հողամասի հատկացնելը :

Վերջում կատարվում է աշխատանքների հաշվառում — ինչ գործ կատարեցին, ինչ սովորեցին, ինչ ունակություններ ձեռք բերին : Խոսվում է նաև իրենց անհաջողությունների և դրանց պատճառների մասին և այլն :

Տարված աշխատանքների մասին գրում են պատի թերթում :

Այս պրոյեկտը ևս ի հարկե ունի վորոշ թերություններ : Մեզ հետաքրքրողն այստեղ պրոյեկտների գործնական մշակման խնդիրն է : Այստեղ ուղադրություն պետք է դարձնել հետևյալ կարևոր մոմենտների վրա, վորոնք այս կամ այն չափով հանդես են յեկել պրոյեկտի մեջ :

Նախ, ընտրված է հասարակական արժեք ունեցող պրոյեկտ-գործ և դասատուն պրոյեկտի մշակման անցնելուց առաջ, նախորդ ծրագրել և պրոյեկտի նպատակը, լրականորակությունը, գիտելիքներն ու ունակությունները :

Ապա ուղադրություն է դարձվել այն նախապատրաստական աշխատանքների վրա, վորոնք անհրաժեշտ են յերեսների մեջ տրամադրություն առաջացնելու պրոյեկտի ընտրության համար :

Յերեսների հետ մաս-մաս ծրագրվել է կատարելիք աշխատանքը, տեղի յե ունեցել ընթացիկ և վերջնական հաշվառումը :

Այս պրոյեկտն իրագործելիս տարվել է հասարակական գործնական աշխատանք, կատարվել են զանազան տեսակի աշխատանքներ, վորոշ չափով ծանոթացել ու վարժվել են գործիքների գործածությանը, ձեռք են բերել դրա հետ կապված անհրաժեշտ գիտելիքներ, ունակություններ և այլն : Նպատակահարմար է սկզբից նախան չրջաններում ընտրել վորք պրոյեկտներ : Պ. ՋԱՆՈՅԱՆ

Դ. ՈՒՈՒԲ. (5 հնգյակ- աշխատանքի՝ 20 որ)

ՅԵՐԿՐԻ ԻՆԴՈՒՍՏՐԱՑՈՒՄԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՆԱԿԱՏԱԿ

1. Գիտակցել տալ յերեսներին յերկրի ինդուստրացման նըշանակությունը, վորպես սոցիալիզմի կառուցման գլխավոր պայմաններից մեկը :

2. Ծանոթացնել յերեսներին ինդուստրացման ձևերի ու խնդիրների հետ :

3. Սովորեցնել աշակերտությանը՝ աշխատել մեծերի հետ, կատարելով իրենց ուժերի համապատասխան գործնական աշխատանքներ :

4. Պրիտեխնիքական դաստիարակությունն աշակերտության մեջ խորացնելու նպատակով, ծանոթացնել նրանց մեքենաների և զանազան գործիքների ու նրանցով աշխատելու ձևերին :

Հիմնական լողունը՝ «Սոցիալիզմի կառուցողները պետք է զինվեն նաև տեխնիկական դիտություններով — այս է պահանջում ինդուստրացումը» :

1-ին պրոյեկտ —

ԾԱՆՈթԱՆԱԼՔ «ԱՐԱՐԱՏ» ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ

Պրոեկտի բովանդակությունը

Կապվել գործարանի հետ և ծանոթանալ արտադրության գործիքներին ու պրոցեսներին : Ուսումնասիրել մեքենաները և ծանոթանալ նրանց հիմնական մասերին : Պատրաստել պարզ մեքենաների մոդելների և լրտ հնարավորության, աշխատեցնել դրանք : Կապվել ծրագրի, թե ինչ ոգնություն կարող ենք ցույց տալ գործարանին :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՊՐԱՆԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Ի՞նչ ՊԵՏԳ Ե ԱՆՆԵՔ	ՄՐԱ ՀԱՄԱՐ Ի՞նչ ՊԵՏԳ Ե ԻՄԱՆՔ	ՎՈՐՈՇՆՂ ՅԵՎ Ի՞նչ ՊԵՍ ԻՄԱՆՔ	ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ա) Ուսումնասիրենք գործարանի տեղն ու կառուցվածքը: բ) Դիտենք միության ուղին գործարանների նկարներ:	ա) Գաղաթի վրա մասունքն է գտնվում գործարանը, չենք բեր կառուցվածքը, չենք բեր, կառուցվածքն ձևը քանի մասնից բաժանված, ինչ պատից և բաղկացած, ինչ պատից և փայտակ չենք բեր ունի—բերակ հանրակացարան, բերարան, ճաշարան, պահակի և տեխնիկական աշխատակցի առկա, կարծիք անկյուն, բնիկացարան, աղուժը, գրասենյակ և այլն: բ) Քանի ցեխային արհեստանոց ունի «Արարատ» գործարանը:	ա) Կազմակերպենք և քույրերիս՝ գործարան: բ) Սնդղենք գործարանի մին հարավգույթյուն տալ ուսումնասիրելու գործարանը: գ) Սնդղել պարետին ոպնել մեզ՝ գործարանի չենք բերն ու չենք բերն բերն ուսումնասիրելու ժամանակ: դ) Գործարանում—գործարակով. (տեղնել անձամբ):	ա) Բանավոր անհատական կան գեղարվեստ—լուսանկարներ: բ) Գրավոր անհատական և կոլեկտիվ նկարագրում: գ) Կոլեկտիվ նկարում: դ) Գործարանի դիտարկում: չենք և գործարանի տեղն—մին ժամեր:

[illegible]

ԻՆՆՁ ՊԵՏՔ Ե ԱՆՆՆՔ	ՍՐԱ ՀԱՄԱՐ ԻՆՁ ՊԵՏՔ Ե ԻՄԱՆԱՆՔ	ՎՈՐՏԵՂ ՅԵՎ ԻՆՁ ՊԵՏ ԻՄԱՆԱՆՔ	ՈՐՎ Ե ՀԱՆՔ- Հարգարկած	ՈՒՆԱԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
բ) Մանուկանք բանվոր- բուլժյան կենցաղի և աշ- խատանքի պայմաններին նախընտրելով խորհրդայնացու- մը մեղմում, և այժմ կա- պիտալիստական յերկրնե- րում:	ա) Վարակ էլին ապ- րում բանվորները, նրանց նկուղիների ստորջառակա- կան և սանիտարական գը- րաբլյունը, ապրուստը, ի- րավունքը, մեծագույն կուլտ կենցաղային վիճակը և այլն:	Գաղափարում կարգալով՝ 1) Հարկաճանք: Գաղափարից—«Կյանք և աշխատանք»: ա) Կաշկարծարանք էջ 78: բ) Կլեկչու աշակ էջ 47 գ) «Բանվորն, կապիտա- լիստի տակ»: դ) «Թագուհի»—էջ 120: ե) Ինչպես էլին աշխա- տում յերկրաները կապի- տալիստական լծի տակ չառ տարիներ տառ, էջ 189: զ) Ութը ժամ: է) «Զյուն-ձյուն» էջ 119: 2. Ռեանդակ գրականու- թյուն: ա) Գործարանում— ա) Խնդրել մեղմարկու- ներին ցույց տալ և ծա- նոթացնել սրանց հետ: բ) Ցեխային և գործի սրհետանցներում:	Արարատ գործարանում աշխատող մեղմաների ա- նունները, սրանց պարզ մասերը և աշխատեցնելը: Արարատ Խան	ա) Գրենք չարագրու- թյունը, ճարտարի գրու- թյունն այժմ և ցարի ժա- մանից: Յեղարկարայություն հա- նեք մեր տնտեսից, ծնող- ներին պատմելից և կար- գապակցի:
Մանուկանք չարագրող, գործող մեղմաների և նը- րանց գլխավոր մասերի հետ, տեսնել և ուսում- նասիրենք նրանց աշխա- տանքը: բ) Պատրաստենք պարզ մեղմաների մոդելներ և, բով	ա) Ինչ մեղմաներ կան, Արարատ գործարանում, նրանց մասերը, աշխա- տանքի նշանակությունը: բ) Պարզ մեղմաների աշխատանքի մեկը: գ) Կարողանա՞ք աշխա- տել տարական գործընդ- րում:	Գաղափարում կառուցել 1. Կարգալով՝ ա) Հարկաճանք—«Մեծ հարգարկու»—էջ 106, էջ 95: գ) Կառուցարան — էջ 129: դ) Կարգալիստական — «Մեղմանից»: — «Հարկաճանք»: բարի ծածկում 61 Պարկա Պարկան: Բը- շյուններ և ստանդակ դրա- կանություն: 2. Գանակով՝ գարանի գլխա ա) աշխատարար, վար-	ողակ № 5, ողակ № 6	Արարատ գործարանում աշխատող մեղմաների ա- նունները, սրանց պարզ մասերը և աշխատեցնելը: Արարատ Խան

Եթե կարող ենք, աշխա- տեցնենք:	դ) Ի՞նչ նյութերից ի՞նչ կարելի չե՞ղ պատրաստել և ի՞նչ և հարկավոր մեղ: Ի՞նչ գործընդեր էլին գործարանում նախամար- դի: Տեղեկություններ նախ- թի, բարձունքի, սպիտակ ածուխի (նյութ), տարբեր և այլ վանկայությունների մա- սին: Վաճառելից և ի՞նչ պես են ստացվում սրանք: Սրանց գները ինչպես որոշ- ման գործում: բ) Լեռնային սրբաբնակ գետերի նշանակությունը, վարկա ուժ մեղմաներ չարգալու համար: Լեռնային ֆորմուլան: գ) Ուղեր են խոնգարում ինչպես որոշման կանոնա- վոր աշխատանքները (Դան բարի մասարարներ, «արդյունաբերական կու- սակցություն», գյուղա- տնտեսական մասարար- ներ (կուլակներ):	դ) Հյուսանդում իմա- նանք վարակալից: Գաղափարում ուսուցչի պատմաճից և ցույց տված նկարներից: 1. Գաղափարում և տա- նը— 1. Կարգալով՝ ա) Հարկաճանք—«Մեծ հարգարկու»—էջ 106, էջ 95: գ) Կառուցարան — էջ 129: դ) Կարգալիստական — «Մեղմանից»: — «Հարկաճանք»: բարի ծածկում 61 Պարկա Պարկան: Բը- շյուններ և ստանդակ դրա- կանություն: 2. Գանակով՝ գարանի գլխա ա) աշխատարար, վար-	ողակ № 7 ողակ № 8	Արարատ գործարանում աշխատող մեղմաների ա- նունները, սրանց պարզ մասերը և աշխատեցնելը: Արարատ Խան
----------------------------------	--	--	----------------------	--

[illegible][illegible]

Ինք ՊԵՏՏՊ Ե ԱՆԵՆՏ	ԱՐԱ ՀԱՄԱՐ ԻՆՉ ՊԵՏՏՊ Ե ԻՍՄԱՆԱՆՏ	ՎՈՐՏԵՂ ՑԵՎ ԻՆՉՊԵՍ ԻՍՐԱՆՏ	ԱՆՏՐՈՒՄ ԽԱՐՉԻ	ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
դ) Համեմատելի ընդհանրապես և Ազգային բանկերի վրա մեղադրությունները պետք է համարվեն իրենց իրավունքները չհարգողության և անարդարության արտահայտություններ։	բ) Ինչ պարագայում էլ չլինի, պետք է աշխատում իրենց իրավունքները չհարգողության և անարդարության արտահայտություններ։	ա) Տարածված չլինող ընդհանրապես, իրենց իրավունքները չհարգողության և անարդարության արտահայտություններ։	ա) Համեմատելի ընդհանրապես և Ազգային բանկերի վրա մեղադրությունները պետք է համարվեն իրենց իրավունքները չհարգողության և անարդարության արտահայտություններ։	ա) Համեմատելի ընդհանրապես և Ազգային բանկերի վրա մեղադրությունները պետք է համարվեն իրենց իրավունքները չհարգողության և անարդարության արտահայտություններ։

Կանոնադրական գործարարները պարտավորված են համապատասխանել հետևյալ կանոններին:	ա) Գանձի ցանկերը կամ տան խաղի և ստացված գործարարներ 14, 20, 25 և 30 թվերին: բ) Գանձի լիարժեք կամ կիսով Գանձի չկողմից և ստացված (կամ սկզբում) գործարարները հաշիվ թվերին: գ) Միջին հաշիվ լիարժեք և գնառված մեկ ցանկերը խաղողին կամ մեկ լիարժեք չկողմին, սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: դ) Միջին հաշիվ լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: ե) Լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: զ) Լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: է) Լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին:	ա) Կանոնադրական գործարարները պարտավորված են համապատասխանել հետևյալ կանոններին: բ) Գանձի ցանկերը կամ տան խաղի և ստացված գործարարներ 14, 20, 25 և 30 թվերին: գ) Գանձի լիարժեք կամ կիսով Գանձի չկողմից և ստացված (կամ սկզբում) գործարարները հաշիվ թվերին: դ) Միջին հաշիվ լիարժեք և գնառված մեկ ցանկերը խաղողին կամ մեկ լիարժեք չկողմին, սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: ե) Միջին հաշիվ լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: զ) Միջին հաշիվ լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: է) Միջին հաշիվ լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին:	ա) Կանոնադրական գործարարները պարտավորված են համապատասխանել հետևյալ կանոններին: բ) Գանձի ցանկերը կամ տան խաղի և ստացված գործարարներ 14, 20, 25 և 30 թվերին: գ) Գանձի լիարժեք կամ կիսով Գանձի չկողմից և ստացված (կամ սկզբում) գործարարները հաշիվ թվերին: դ) Միջին հաշիվ լիարժեք և գնառված մեկ ցանկերը խաղողին կամ մեկ լիարժեք չկողմին, սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: ե) Միջին հաշիվ լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: զ) Միջին հաշիվ լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին: է) Միջին հաշիվ լիարժեք գնառված և վաճառված մեկ և կիսով և լիարժեք և սկսած 14, 20, 25 և 30 թվերին:
--	--	---	---

1) թվաբանական խնդիր-

[illegible]

45

[illegible]

Յ Ա Ն Կ

	Ե Զ
1. Հառաջարան	3
2. Պրոեկտների մեքողը—Լ. ԽՈՒԴՈՅԱՆ	4—15
3. Ոժանդակենի կոլտնտեսության գարնանացանի աշ- խատանքներին—Լ. ԽՈՒԴՈՅԱՆ (գործնական. պրոեկտ)	15—25
4. Ինչպես մենի անցկացրին «Ոժանդակենի ՄՈՊՐ-ի աշ- խատանքներին» պրոեկտը—Լ. ԽՈՒԴՈՅԱՆ	25—29
5. Մասնակցենի «Ծառատունկի կամպանիային» և «Սա- ծիկներ» անցնենի դպրոցի հոդամասի համար» պրո- եկտները—Պ. ԶԱՆՈՅԱՆ	30—34
6. «Յերկրի ինդուստրացում». ծանոթանանի «Արարատ» գործ. աշխատանքներին—ՀՈՎ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ (№ 6 դպր.)	34—43
7. Թեմա. «Յերկրի ինդուստրացումը» 2-րդ պրոեկտ. «Հնգամյակը չորս տարում» փոխառության տամների տարածման գործը. յերկրորդ պրոեկտ	44—46
8. Յերբորդ պրոեկտ. «Ոժանդակենի ինդուստրացմանը» ուտիլ-հումուլյը հավաքելով» (պրոեկտ) . ՀՈՎ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ	46—48

ՊԵՏԶՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ

Պատկեր 1996

Գրառեպլի. 6320 Բ.

Տիրաժ 5000

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0071436

48. 228

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ. (3 մ.)

К МЕТОДЕ ПРОЕКТОВ.

Госиздат ССР Армении
Эривань—1931